Leonard Eriksson

Bjudby, Blacksta.

Leonard Eriksson, Bjudby i Blacksta socken, är född 1878 och började spela vid fjorton års ålder. Hans lärare i fiolspelet var Axel Björkman i Vadsbro, nu boende i Kisäng, Stigtomta socken. Denne var, medan han ännu bodde i Blacksta, ordinarie bröllopsspelman där. Han spelade gärna tillsammans med'Johan i Östorp' och en nyckelharpspelare Roseń, vilken lärt sig spela harpa i Uppland.

153 Polska

efter Johan i Östorp

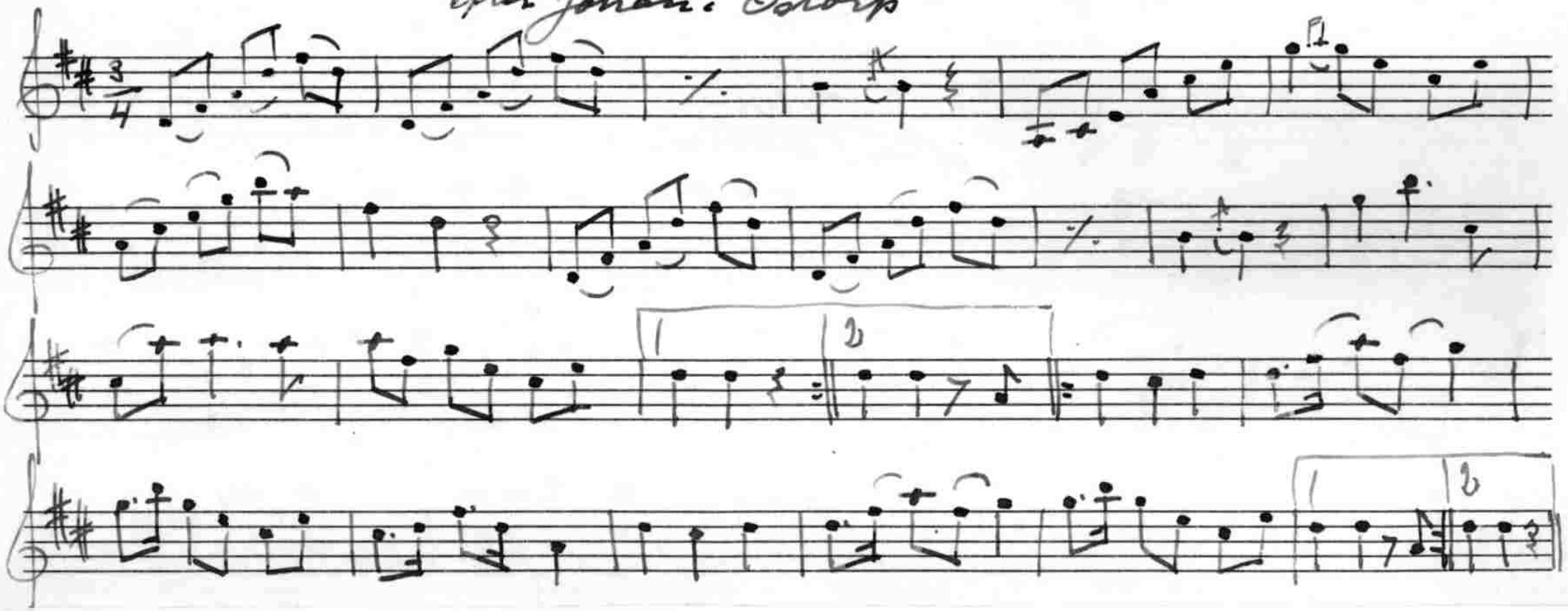

Jfr Leffler: Bidr. t. Söderm. äld. kulturhist. XI n:r 74.

154 Polska

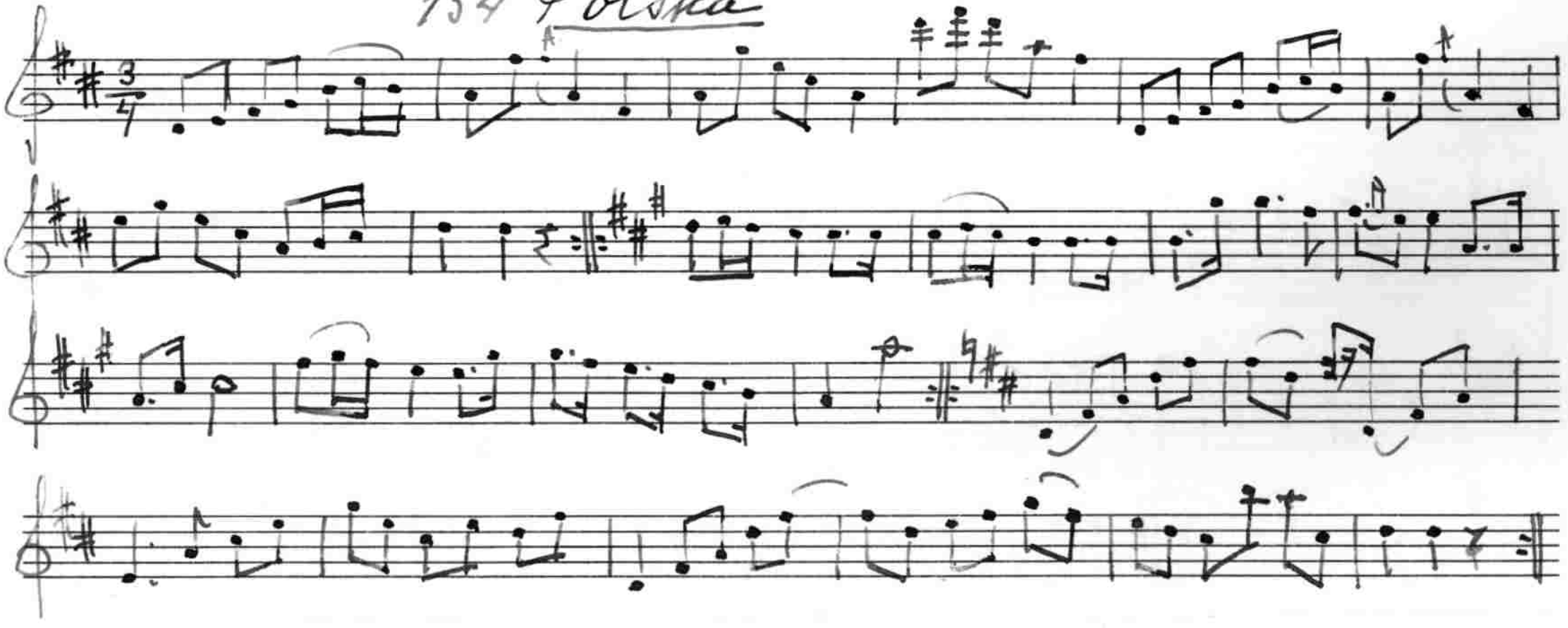

Polskan skall, enligt Eriksson, ha komponerats av en sadelmakare Axel Ekman i Skansnäs, Blacksta socken.

Per Björkman (155 Marsch)

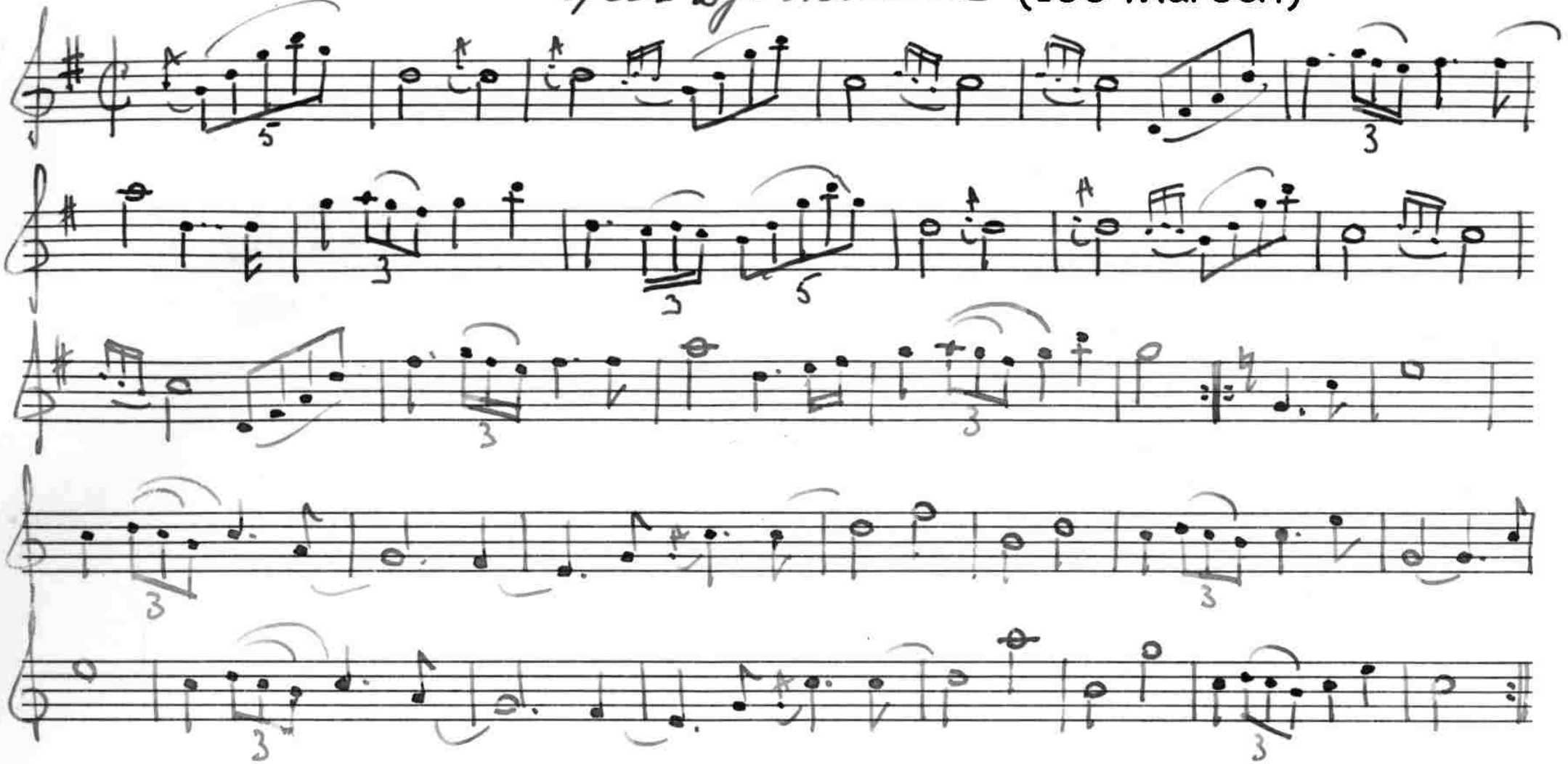

156 Polska

efter Björkman

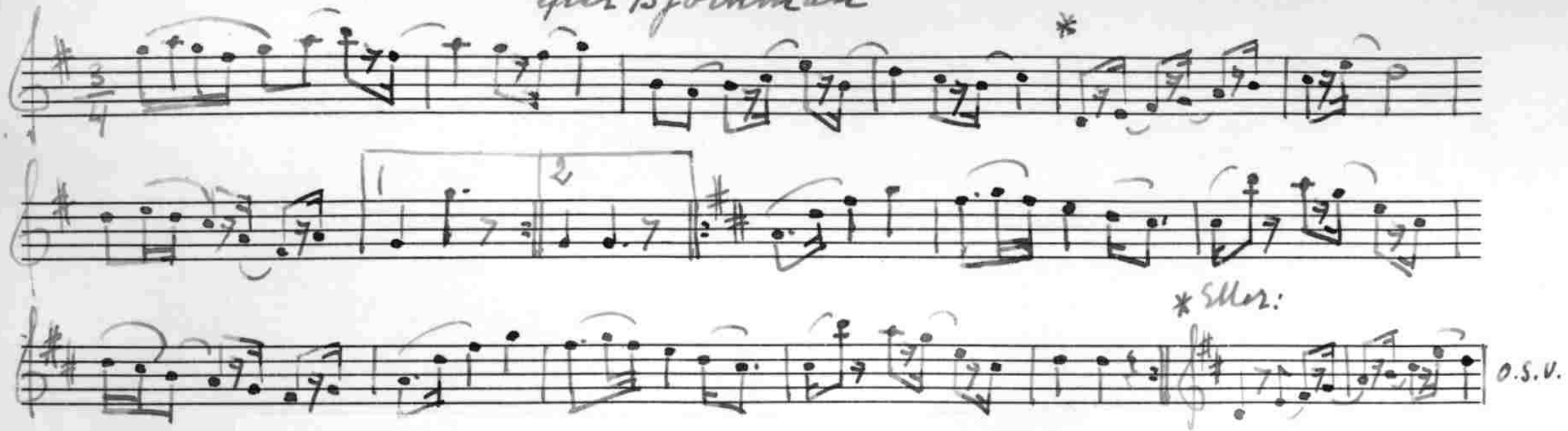

Melodien var allmän i trakten.

157 Polkett
eft. Björkman

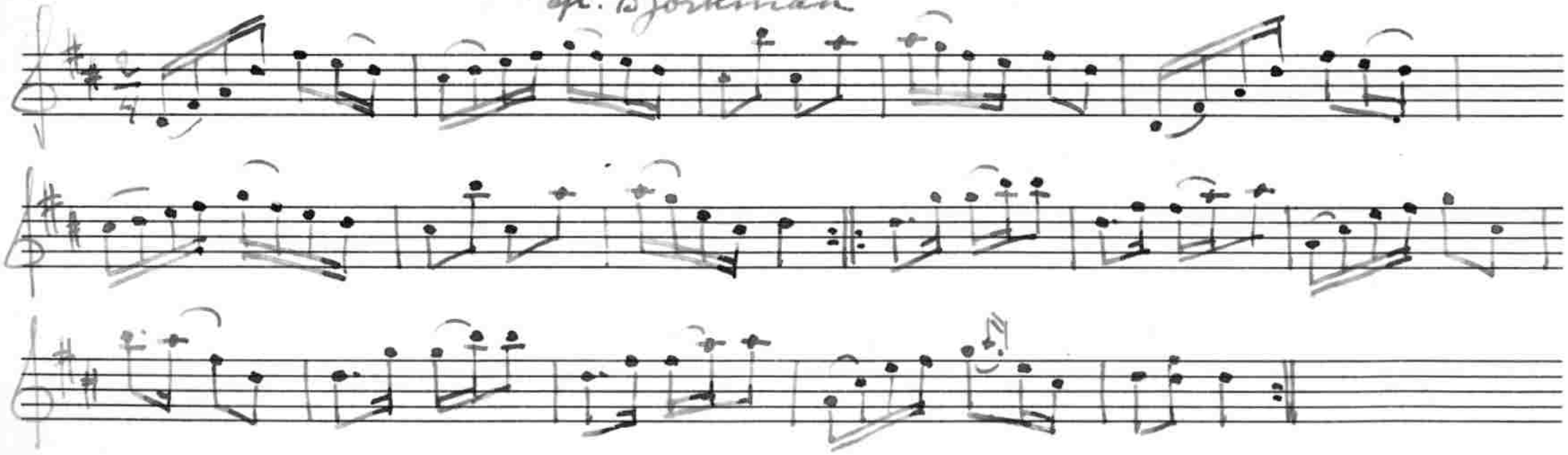

158 Visa

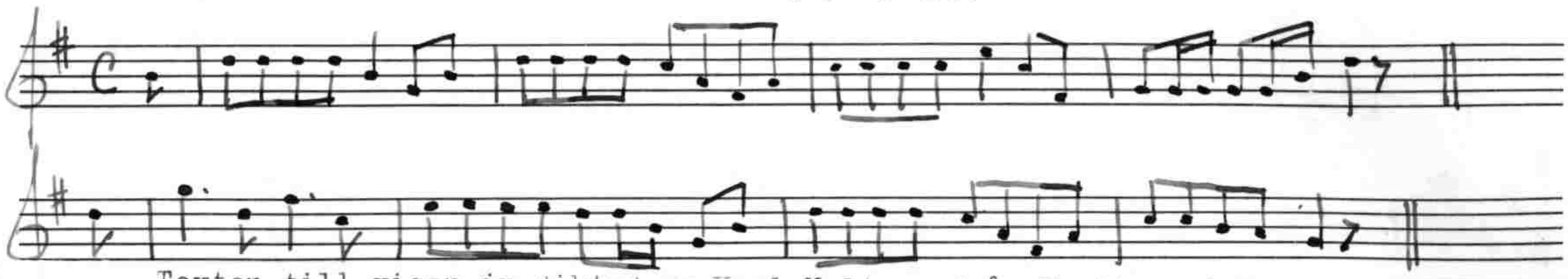

Texten till visan är diktad av Karl Hultman från Harlinge i Bettna socken.

Hultman var dräng hos Andersson, vilken på grund av sin vana att säga "å fanken" vanligen kallades 'Fanken', Han hade även öknamnet 'Otten' för sin benägenhet att tidigt i ottan väcka sitt tjänstfolk.

Text:

I."Jag sjunga vill en visa, den handlar om en bondegård,
den handlar om en bonde som bodde vid Harlinge gård.
För Otten, Otten, Otten är hans vanliga namn,
och Fanken kallas även han och Andersson ibland.

2. Var morgon klockan fyra då vaknar Otten i sin säng,
då börjar han å bulta och säger åt piga stränge:
"Gå bort och se om drängarna har vaknat än,
för annars ska' du väcka dem, för nu är klocka fem."

3. Och piga lyder order, hon knogar genast sig i väg
åstad att väcka drängarne och säga hur det är.
Men då blir Otten lugn, han somnar om igen,
han kan ej skiljas från sin vän, Kar'lina heter den.

4. Nu är Karlina vaken, hon beder Otten stiga opp,
Och han förstår nog saken, han tar ett djäkla skutt.
Han kommer ut, han kliver i väg med stora steg,
se hur han härvlar upp på sned, det är hans gamla sed.

5. Först går han in i stallet där som han genast träder in
och river sig i skallen och springer runt ikring
och ropar, skriker: "Teoder; säg, är du här
Nu ska du rykta hästen väl, ty jag ska bort. Farväl."

6. Sen går han in i lagårn, där som han genast träder in
och river sig i skallen, men säger ingenting.
Sist säger han:"Gör oxarna i ordning, karl
för Teodor ska ha ett par, och jag ska bort ett slag."

7.Sen går han in i salen, där tar han sig en riktig snaps,
där glömmer han bort kvalen, som han förut har haft.
Sen drar han på sig sina stora fotklaver
och nedåt stallet sig beger att sela på, med mer.

8. Nu är han uti vagnen, nu skall han till att resa bort,
nu sträcker han upp kampen, det går i fullt galopp.
Och Grålle luffar mycket värre än en hund,
och Otten sitter nöjd och lugn, som vore han en kung.

9. Men vid hans vänstra sida där sitter trygg hans äkta hälft,
hon sitter där och bligar och tycker det är sällt
att sitta hos sin Otten som hon har som fanken kär.
Han är en tröst för henne här i sorger och besvär.

IO. Till Bogsta sträckes färden att bliva borta några dar,
nu är det, ta mej jäven, i köket fullt kalas.
Den gamla käringen bullar fram av alla slag,
ja, hon tar även fram en klar ur flaskan, som hon har.

II. Men bäst hon går och fundrar så har vi Otten här igen,
det hörs hur han domderar, han dundrar och han svär.
Han frågte efter "Kuskaliven"sin förstås,
men han ej synes till gunås och stallet det är låst.

I2."Ja, jag ger fan i kampen," så säger Otten, när han går,
Karlina tar i armen, hon honom leda får.
Ja, mig syns det att Otten nu är riktigt full,
i köket ramlar han omkull, slår sönder en kastrull. "

Johan Harald Mossberg

Viks Grindstuga, Vadsbro.

Johan Harald Mossberg, bosatt i Viks Grindstuga, Vadsbro, är född 1875 i Sånga församling, Stockholms län. Då han var tjugosex år gammal fick han sin första fiol och av en snickare och fiolspelman från Lindesberg vid namn David Sjögren inhämtade han sina första lärospån. Några av sina melodier har Mossberg från en annan, i norra Sörmland beryktad spelman; Karl Gustaf Sjögren från Strängnäs. Några av dennes låtar ha upptecknats av K.P.Leffler och publicerats i Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria.

159 Polska

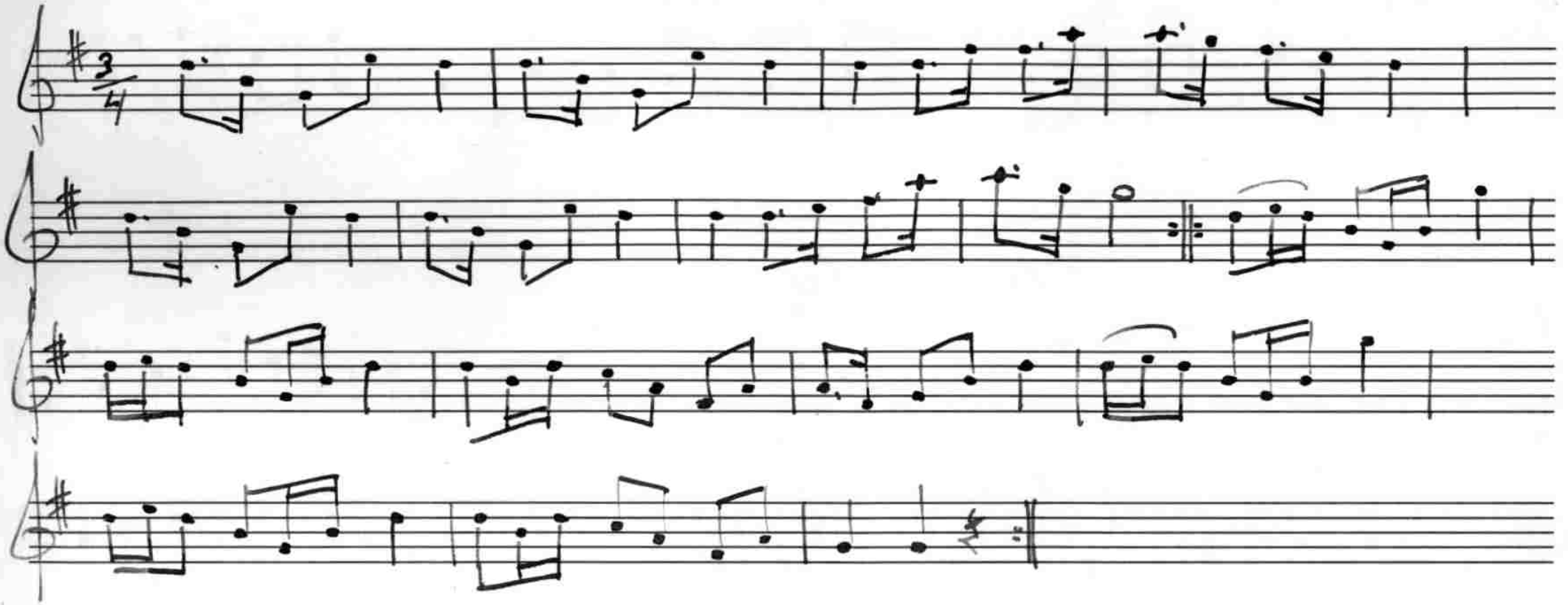

Mossberg hade hört polskan i Aspö när han var ung.

160 Polska

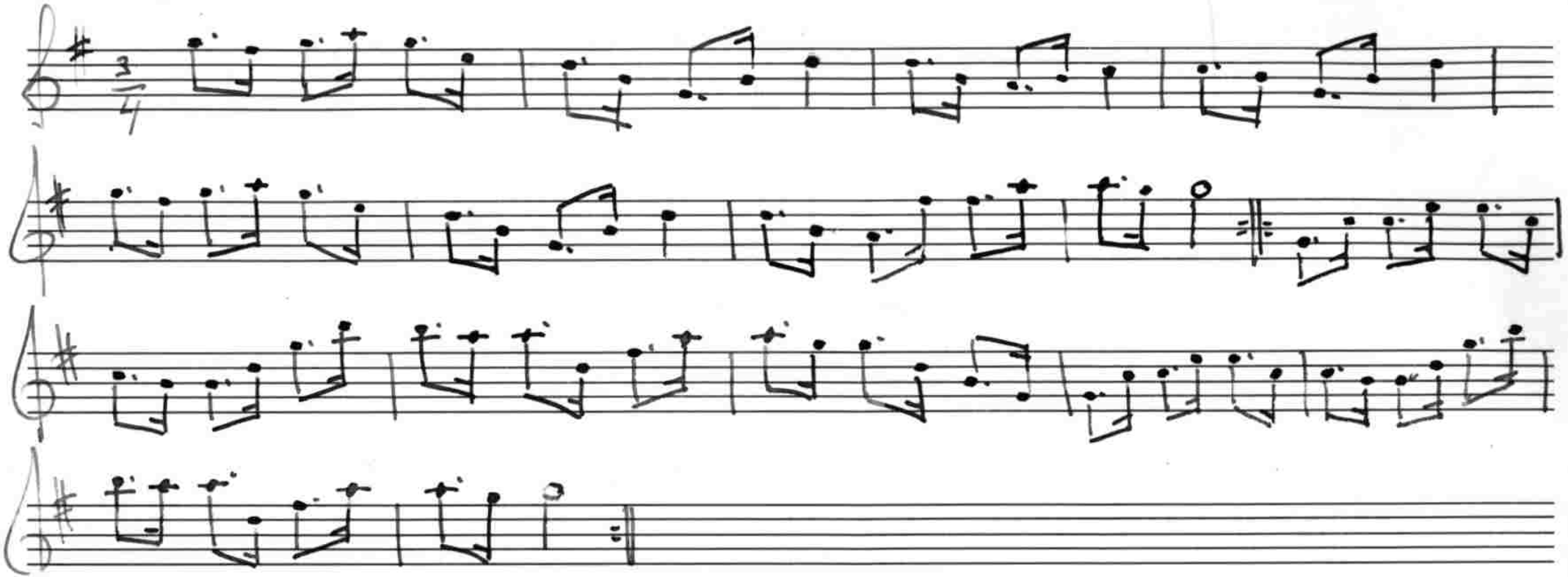

Mossberg hade polskan efter Karl Gustaf Sjögren.

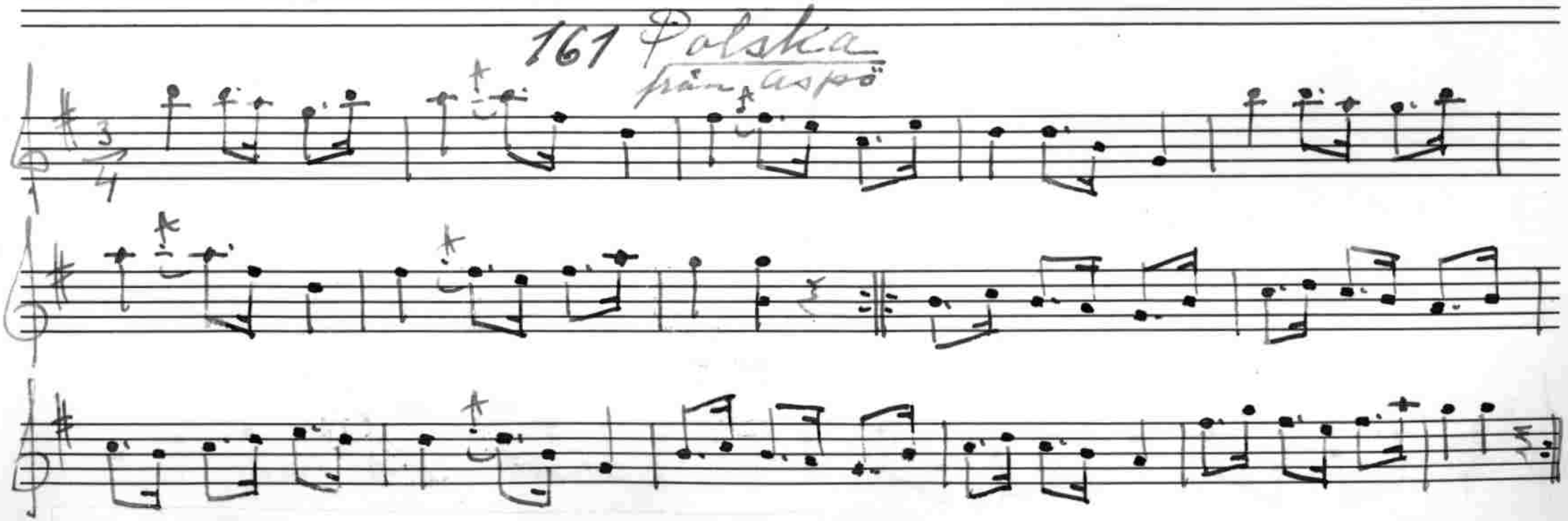

Efter en murare Ström i Åker.

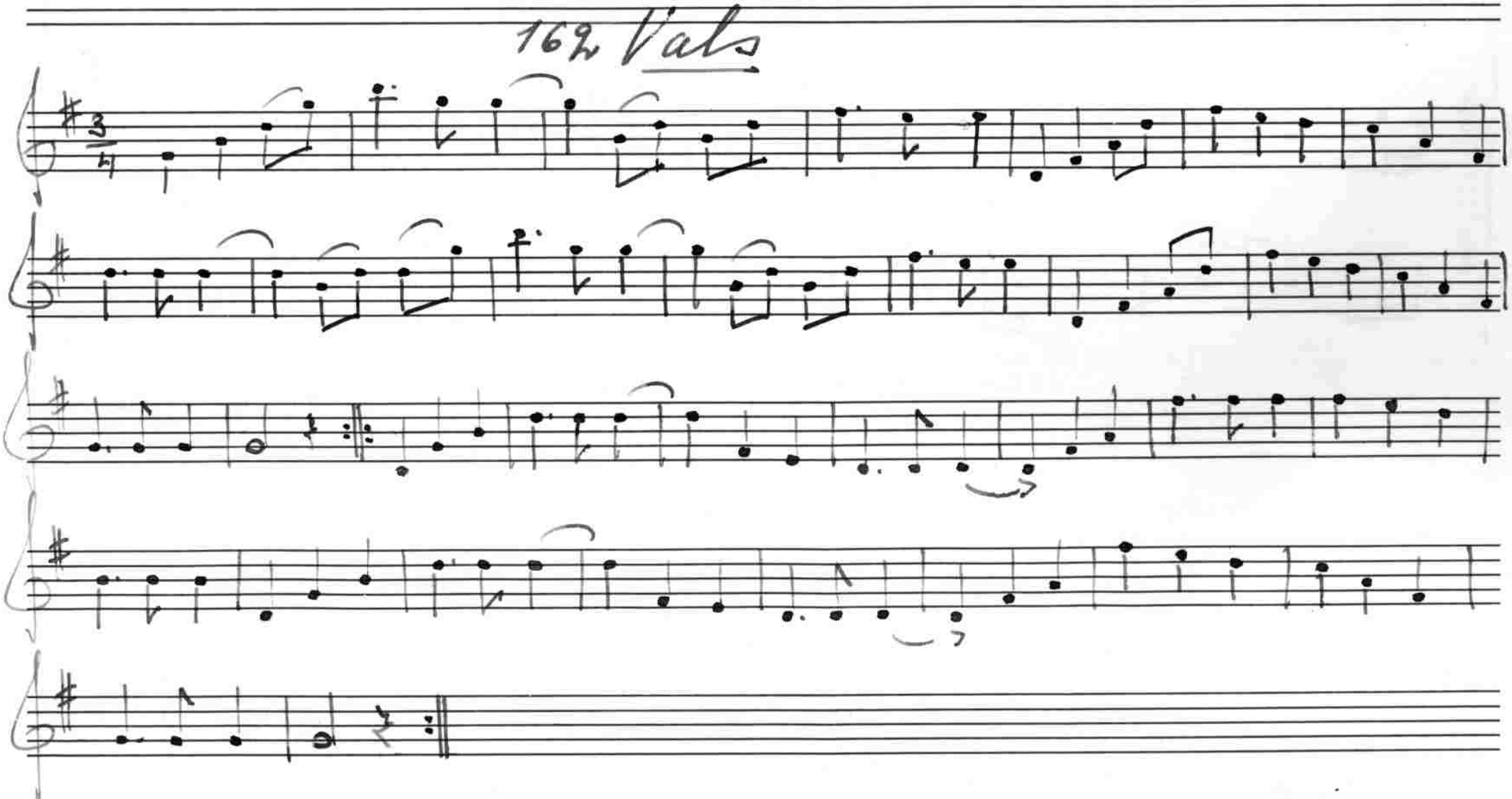
162 Vals

163 Vals

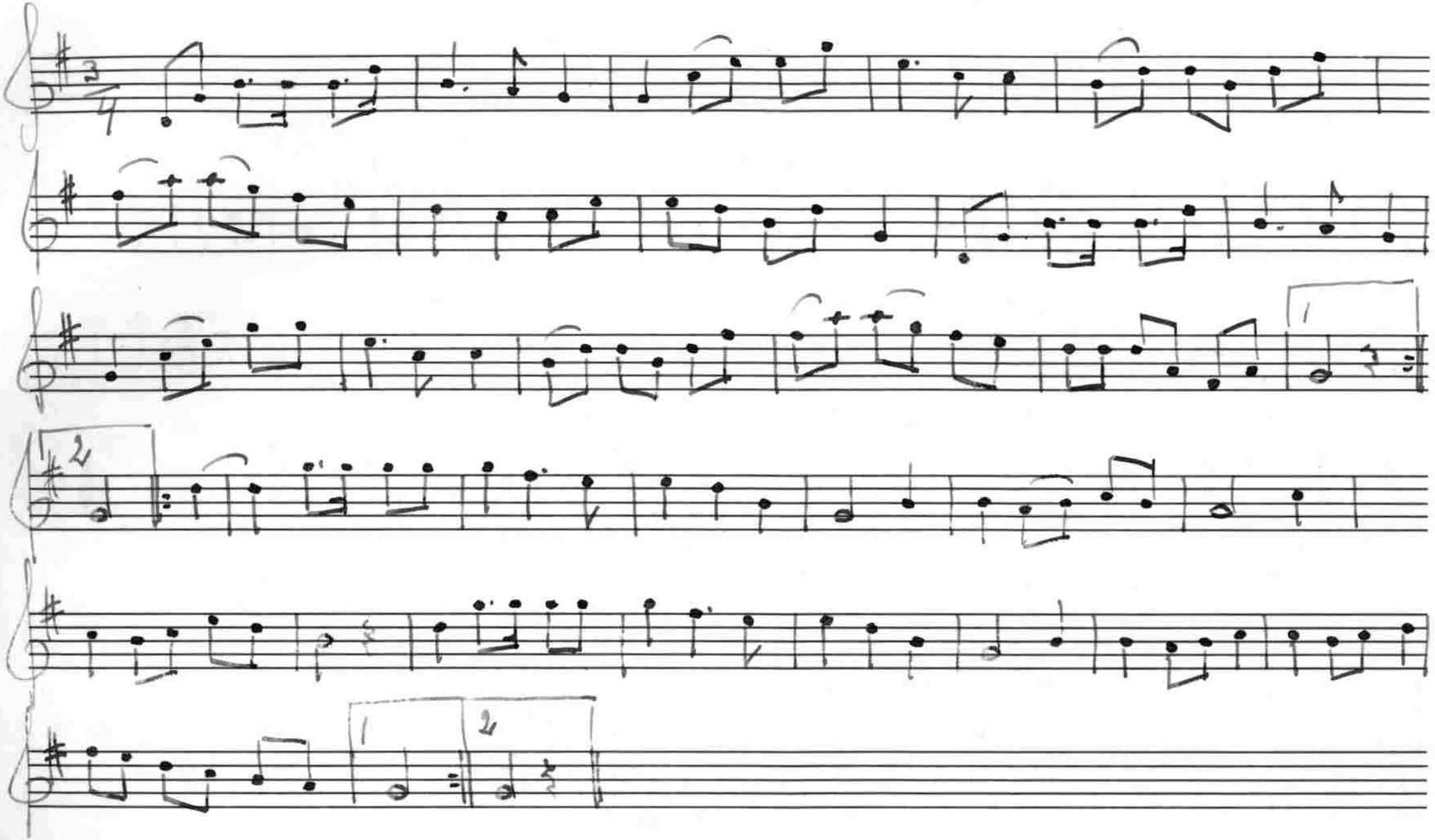

164 Vals

från Uppland

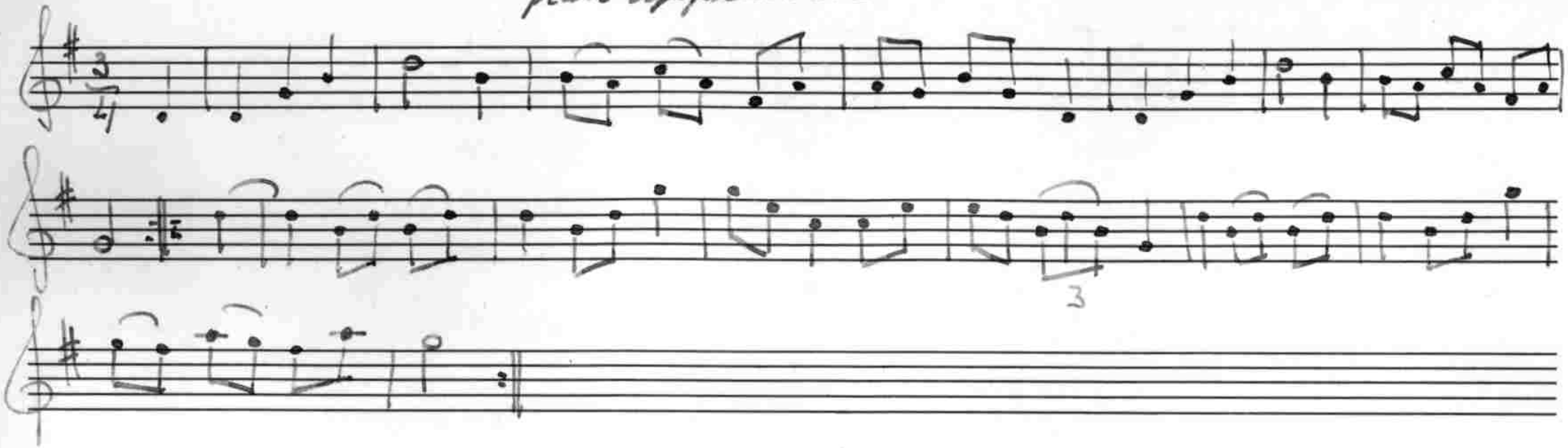

165 Vals

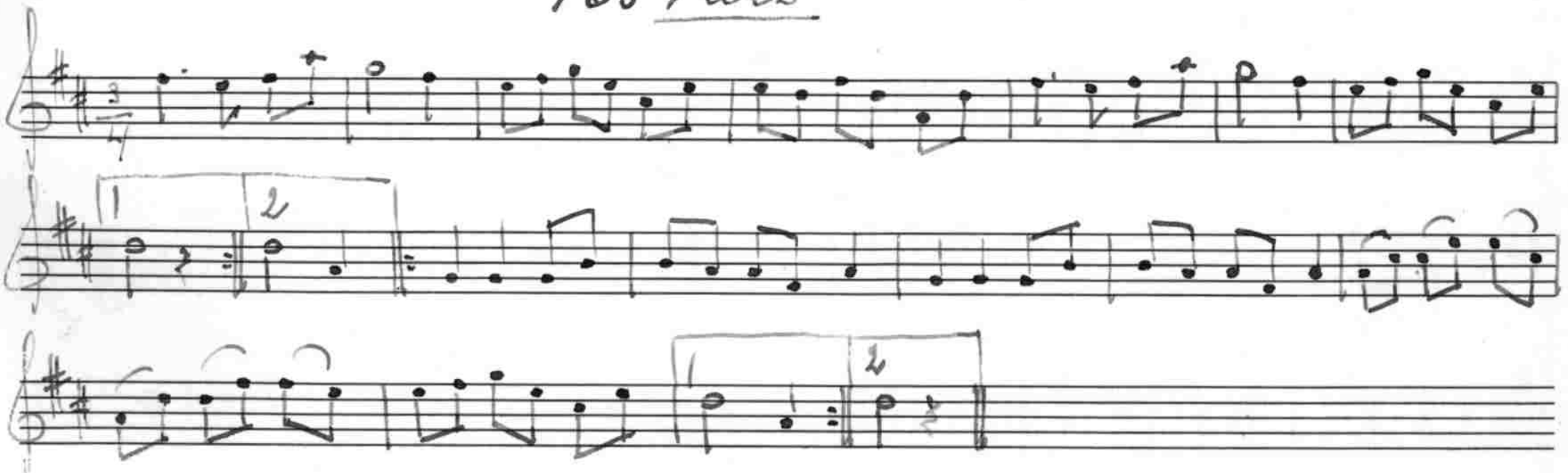

166 Vals

efter Karl Gust. Sjögren

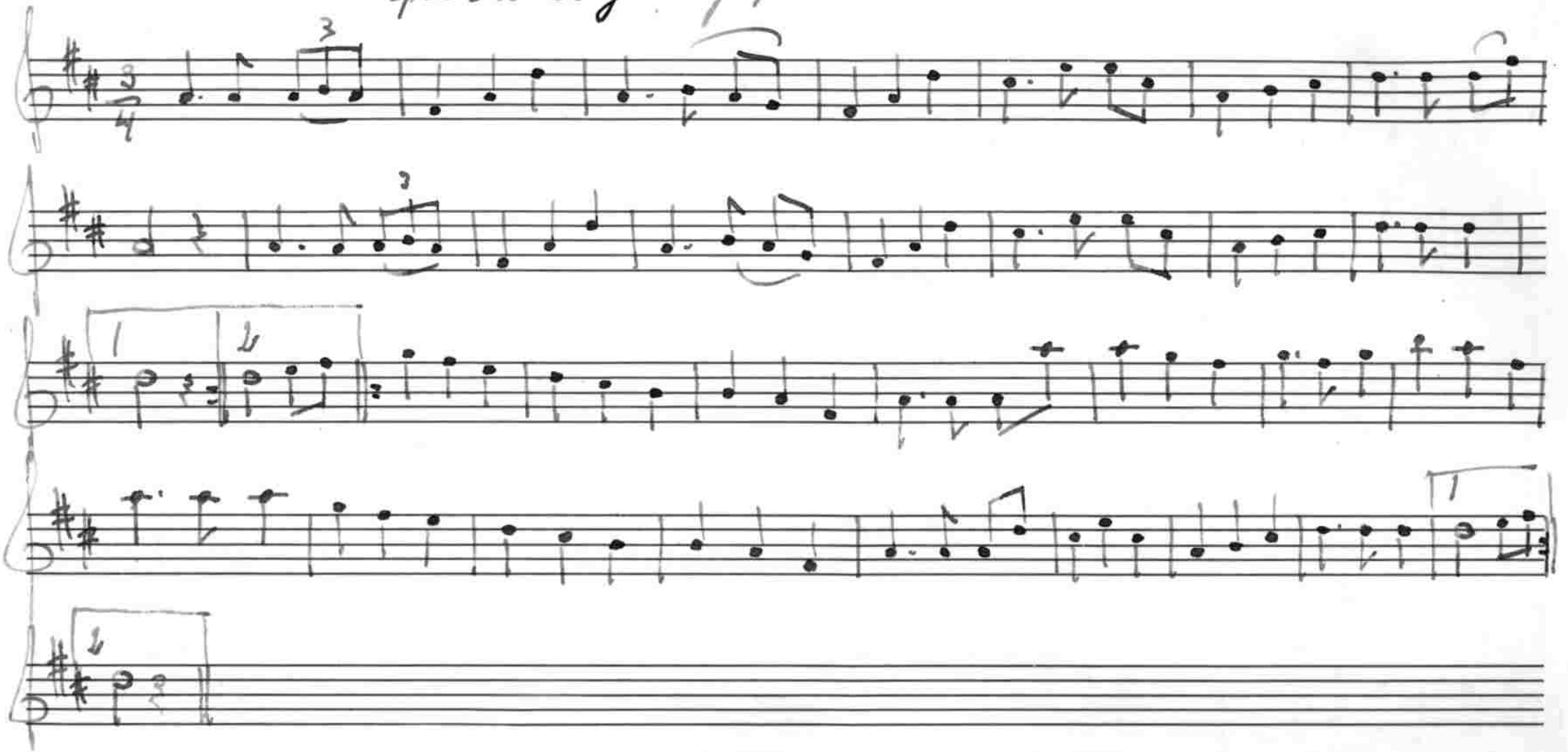

167 Polska

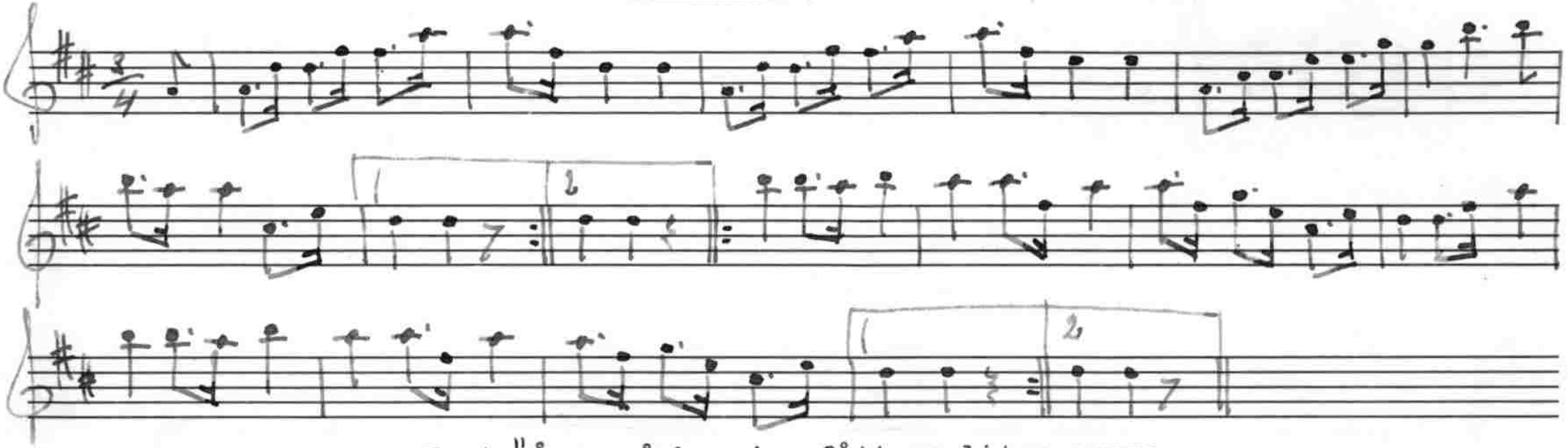

Text:"Å nu så har jag fått en liten gumma,
å nu så har jag fått en stilig gumma,
å vad det lider å vad det går
blir hon tjock som en tunna.
Kippa kippa tjo, falle ralle ra," etc.

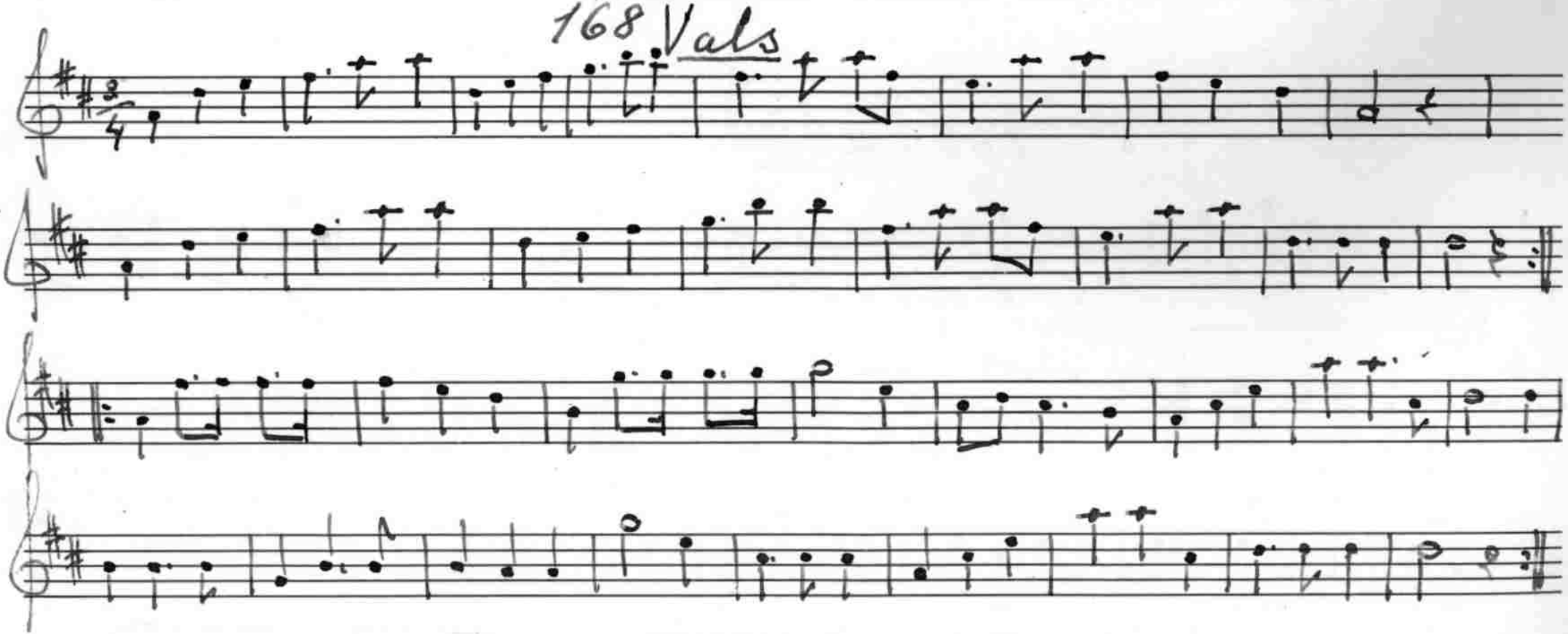

Mossberg uppgav att han själv komponerat valsen.

Karl Edvard Karlsson

Skogsborg, St. Malm

Karl Edvard Karlsson i Skogsborg, Stora Malms socken, började spela fiol redan som barn. När han var omkring tolv år gammal kom en kringvandrande spelman vid namn Höggren till Karlssons föräldrahem och av honom lärde sig Karlsson en del melodier. Höggren, som var från Ringarums socken i Östergötland, brukade under sina vandringar lära upp pojkar som hade lust att ägna sig åt musiken. För detta betingade han sig fritt uppehälle på de ställen eleverna bodde. Enligt Karlssons utsago skall han ha varit rätt skicklig på fiolen—bland annat spelade han med förkärlek den s.k. 'Liv Anders polska' av Esser— men hade inga förstämsmelodier i sin repertoar.

Karlsson har i sin ungdom brukat spela vid midsommarfesterna på Eriksberg. Han är född I874.

Han dog ett år efter O.H:s besök 1937. Själv mord.

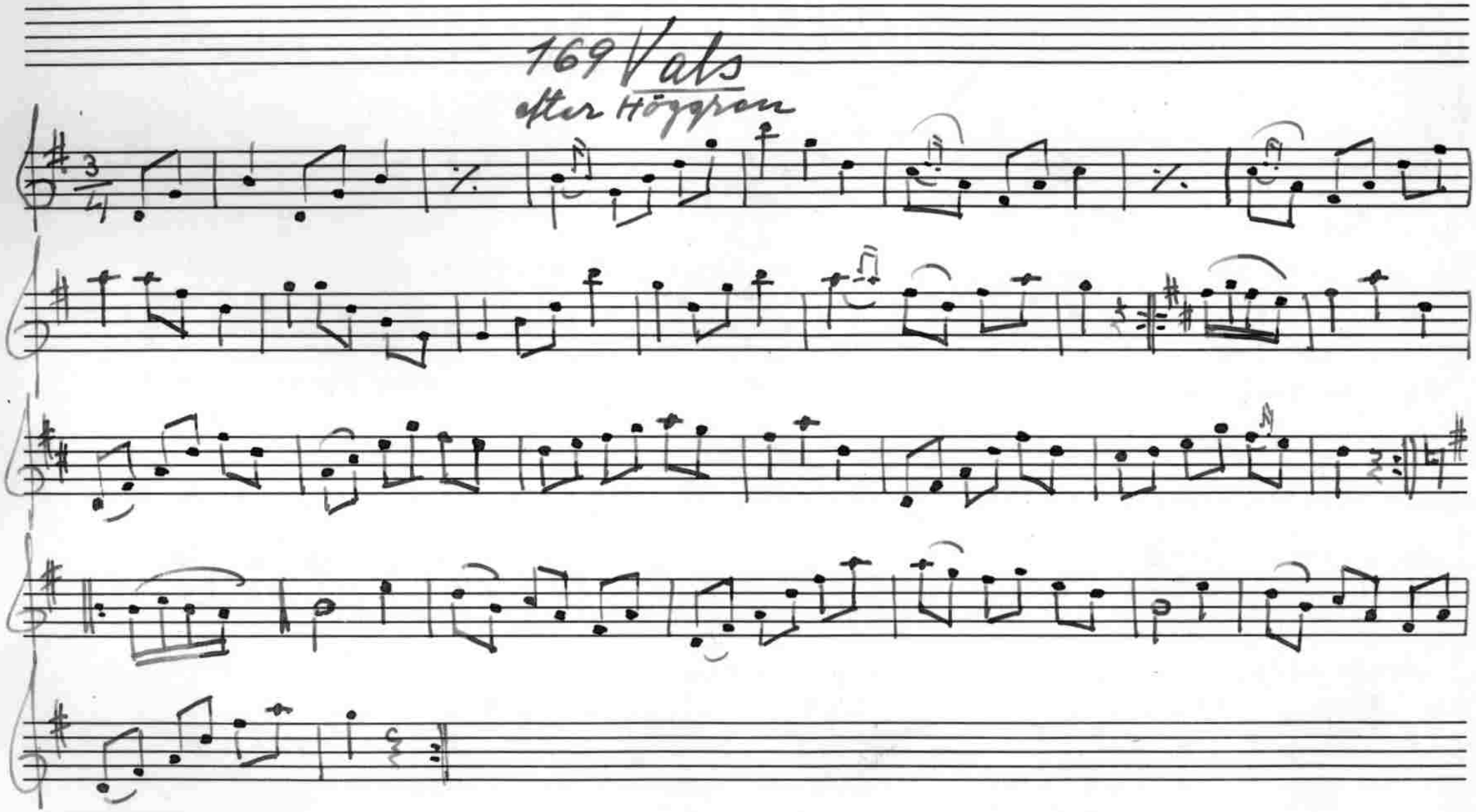
169 Vals
efter Höggren

170 Polska

efter Höggren

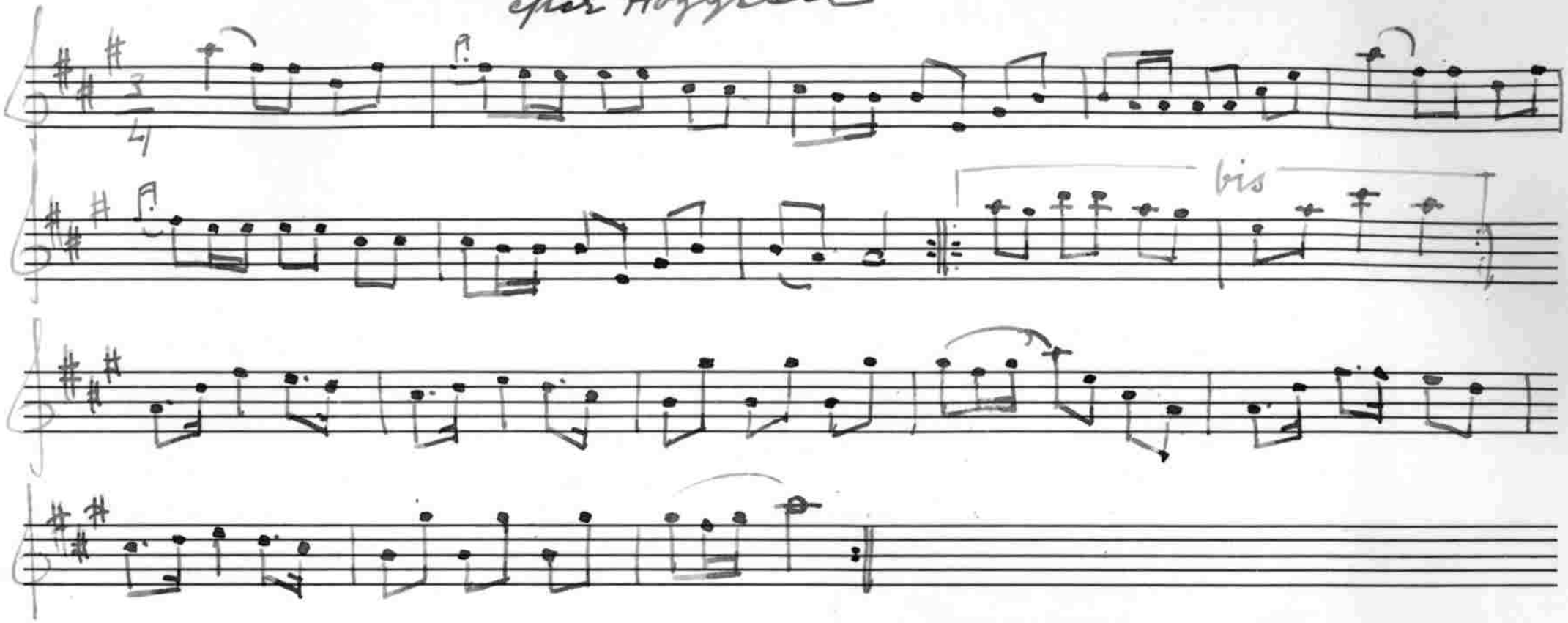

771 Vals

efter Högfeen

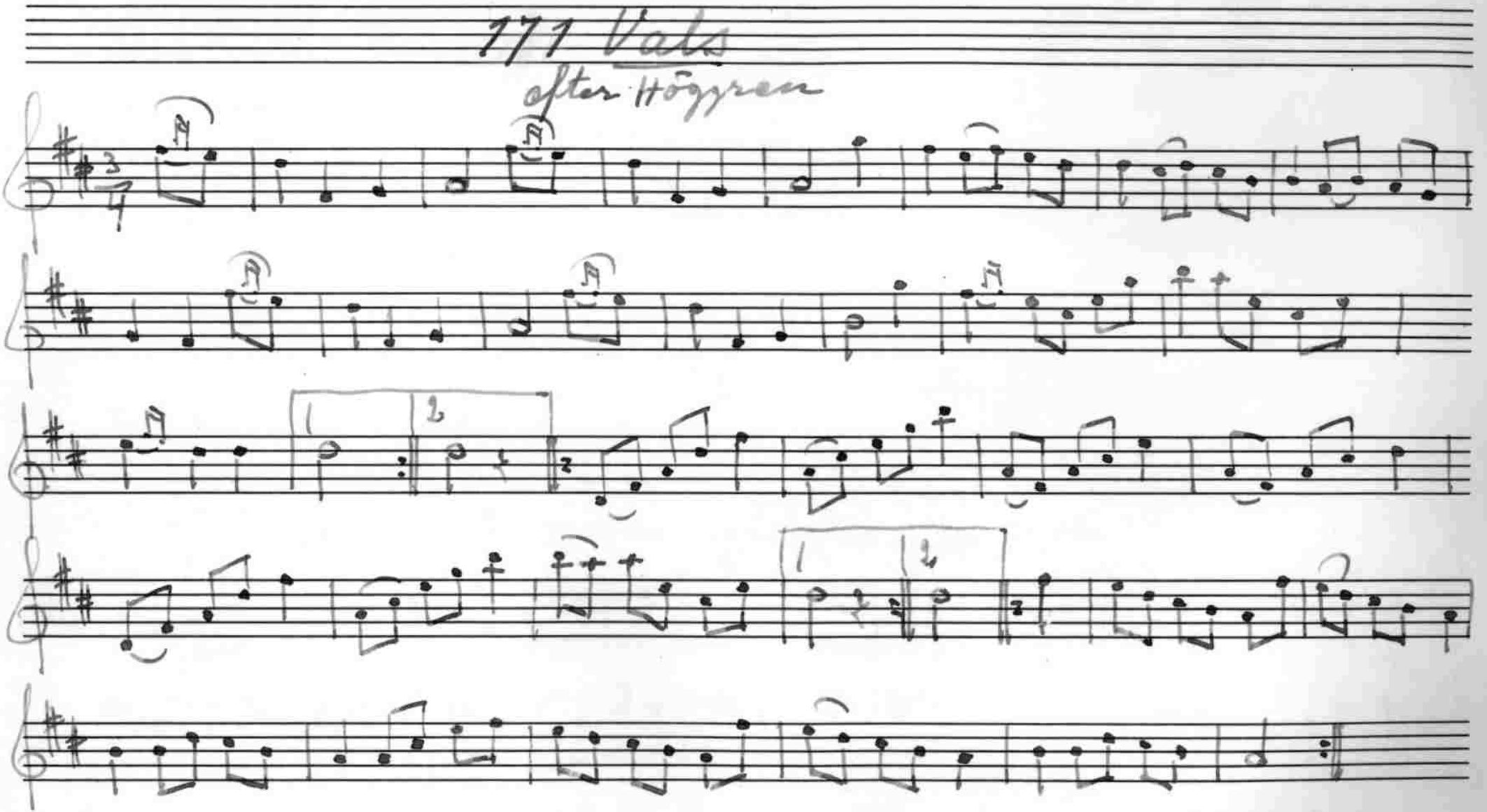

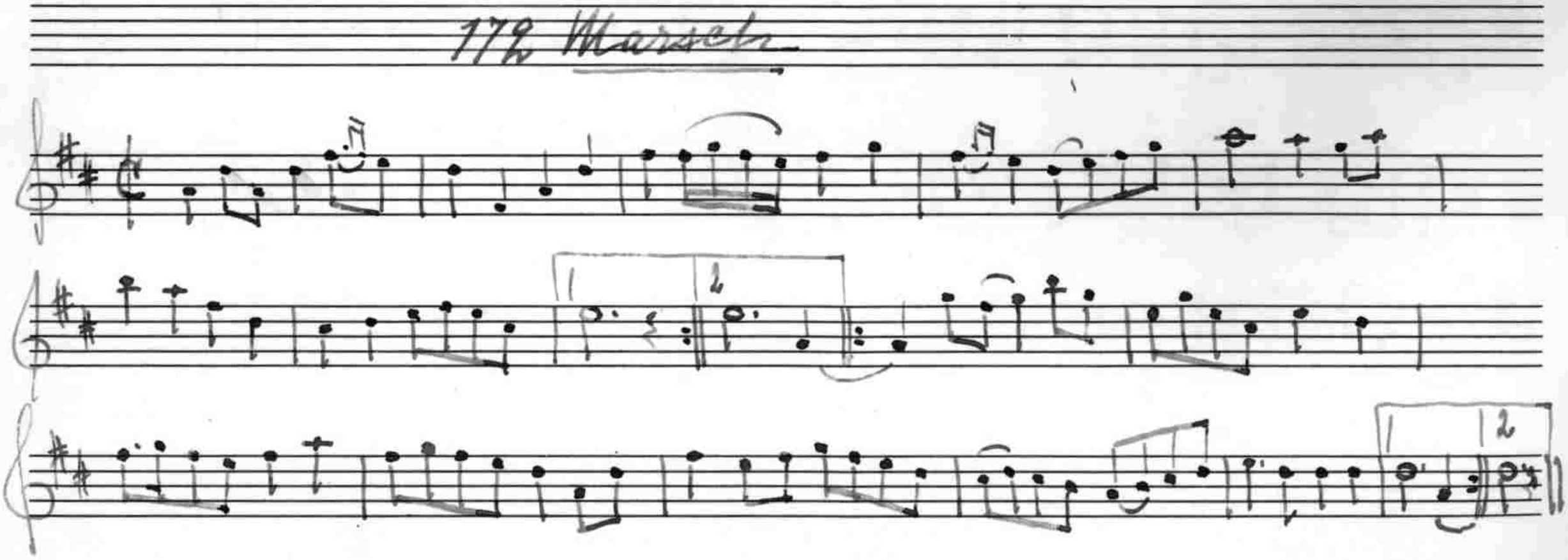

Marschen brukade spelas vid Eriksberg när majstången restes midsommarafton. Melodien är en variant till Bellmans 'Venus Minerva'_ se Fredmans sånger, n:r I2- och spelas i olika versioner i skilda landskap. Av Dencker finnes ännu en variant från Stora Malm upptecknad. Jfr Svenska Låtar, Södermanland, n:r I42. Även den s.k.'Jämtlands brudmarsch' härstammar från denna melodi.

Jfr Svenska Låtar, Jämtland och Härjedalen, H.I n:r 2I, Dalarna,h. III, n:r 962 och Västergötland, n:r I50 m. fl.

173 Marsch

efter Höggren

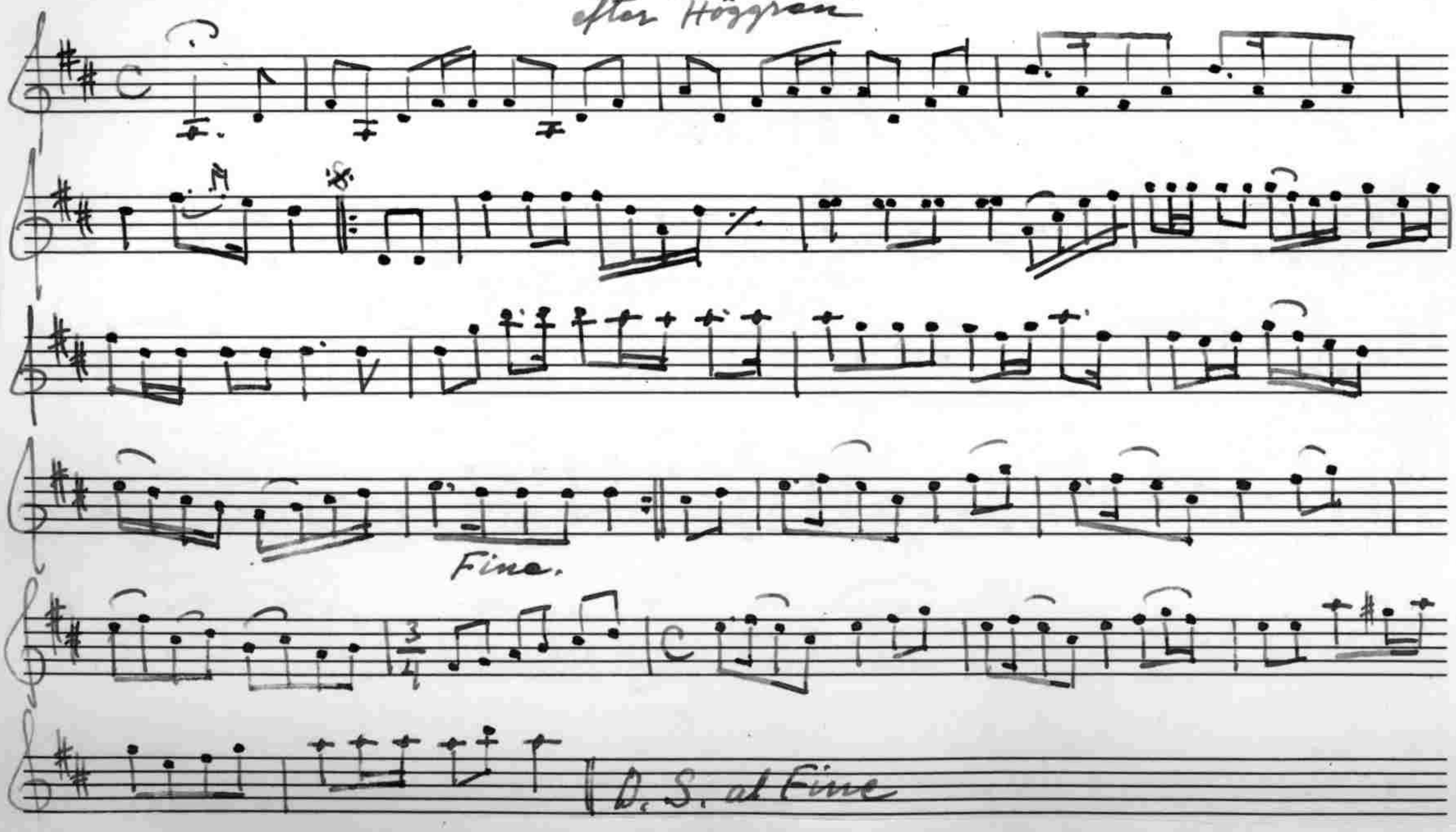

Marschen, som ursprungligen varit en finsk militärmarsch—först känd som 'Karelska gardesregementets honnörsmarsch' under 1808 års krig använd som 'Finska armens marsch' och under ryska tiden som Viborgs 8:de skarpskyttebataljons marsch—synes i Sverige ha erhållit stor popularitet, då den är spridd i ett flertal handskrifter från hela landet och dessutom upptecknats från många spelmän, från Norrland till Skåne. Särskilt i Sörmland är marschen spridd och den användes ännu av många spelmän. Här föreliggande version—med sin rikt utvecklade koloratur—utfördes på det mest spelmansmässiga sätt uppteckaren hört. Till den introduktion varmed Karlsson inledde marschen finnes endast motsvarighet i en från Skåne bevarad version.

Se vidare anteckningar om marschen i Svenska Låtar, Hälsingland och Gästrikland, h. I n:r 77. Varianter finnas i anf. arbete, h. II, n:r598, Småland, Öland och Blekinge, n:r 96 och 261 samt Leffler: Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria, Xn:r 2 och 4. Tvenne varianter ingå i Musikaliska Akademiens arkiv, märkta I. 5955 och 5994.

174 Brudmarsch

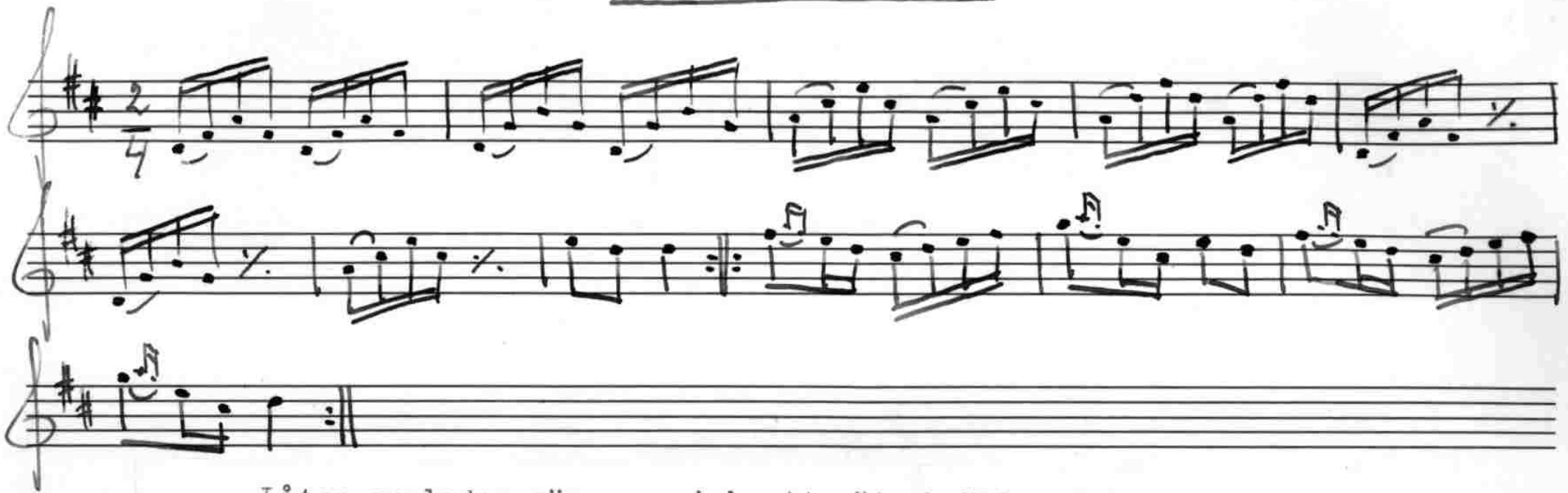

Låten spelades när man gick att möta bröllopsfolket.

175 Polska

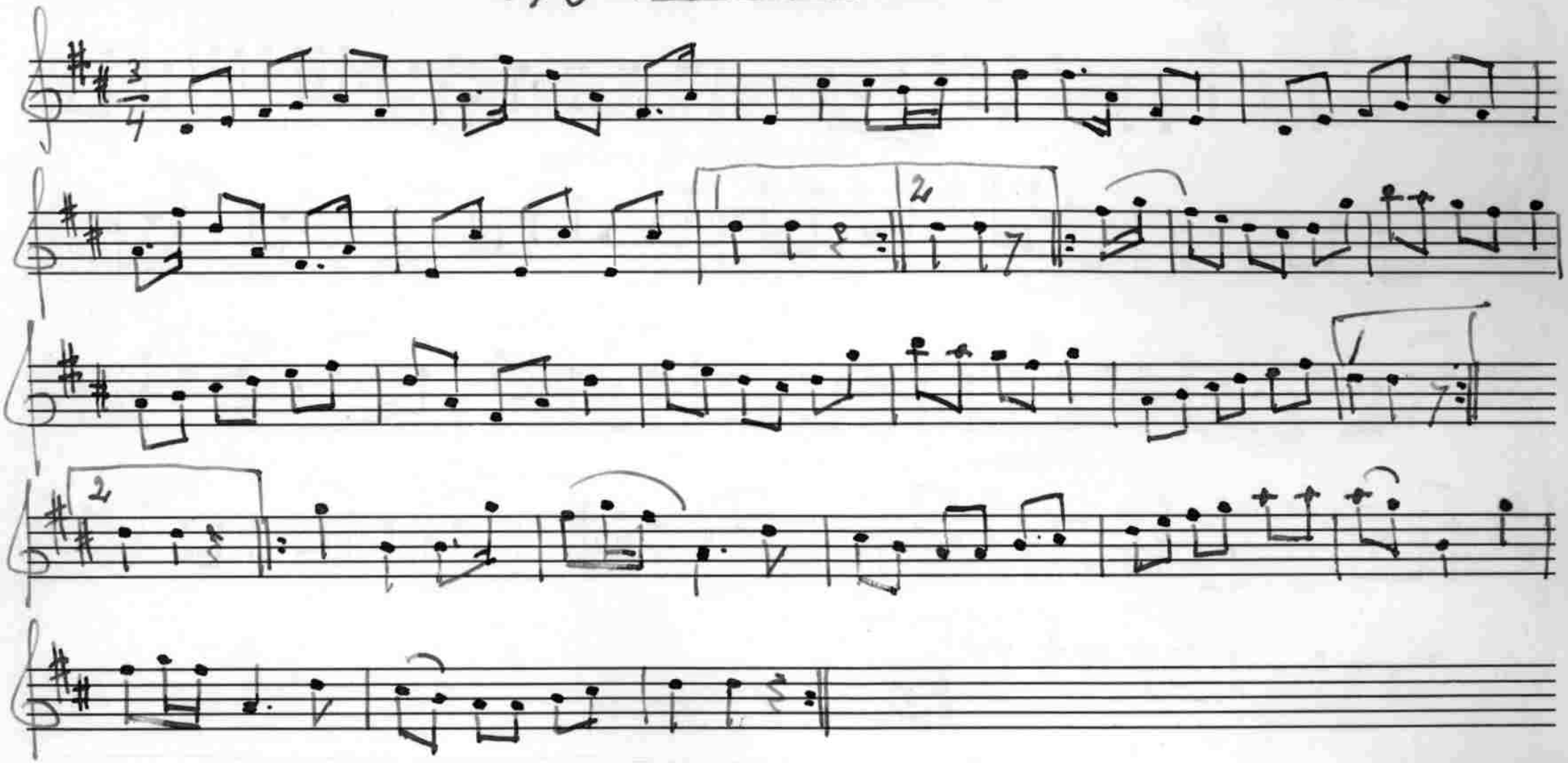

Sista reprisen återfinnes i n:r 4 och 27.

176 Polska
efter Höggren

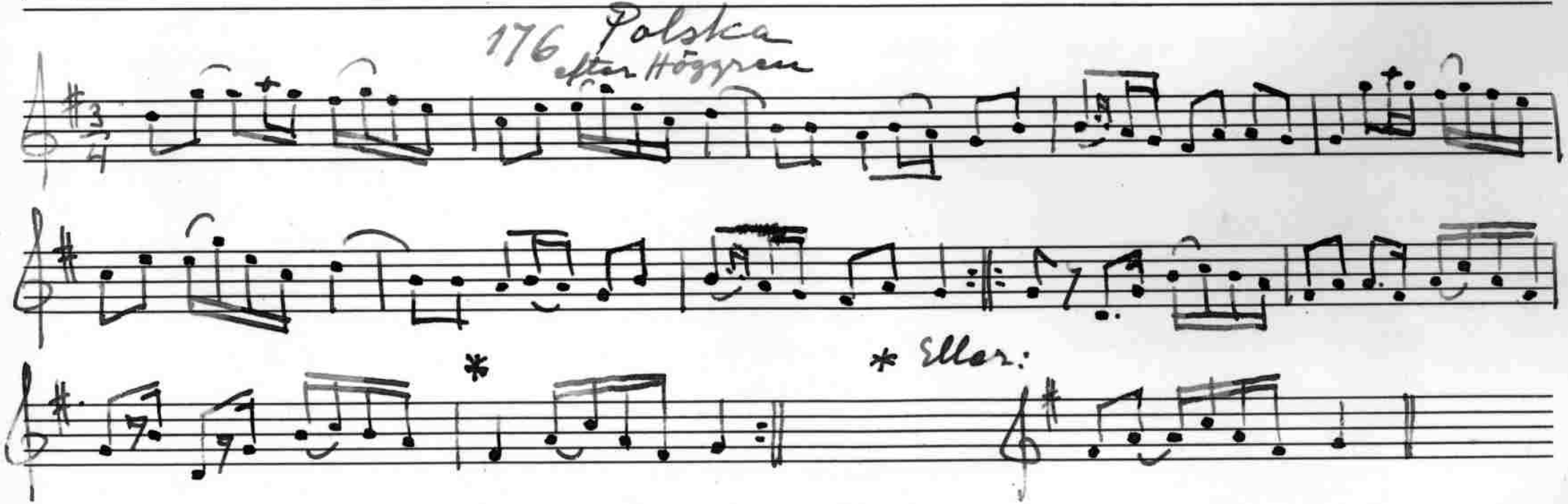

Ferdinand Gustafsson

Tegnebol, Björkvik

Ferdinand Gustafsson i Tegnebol, kallad 'Nyffen' efter stället han bebodde, började spela "så fort han kunde hålla i en fiol". Fadern, Gustaf Eriksson i Axtorp, Björkvik, född 1846, var spelman - han hade lärt av en morbroder - och undervisade sonen på en fiol som Eriksson själv tillverkat.

Av äldre spelmän framhåller Gustafsson 'Pelle i Kornboda' - troligen identisk med den i Svenska Låtars Sörmlandsdel omnämnde 'Kornbon' - samt Glabon, den äldre och yngre. Den äldre hette Spel Erker och var med i finska kriget 1808. Den yngre Glabon hette Fredrik Jonsson och dog på 1880 talet.

Gustafsson är född 1882.

177 Marsch

Kallad Tegnebolåten

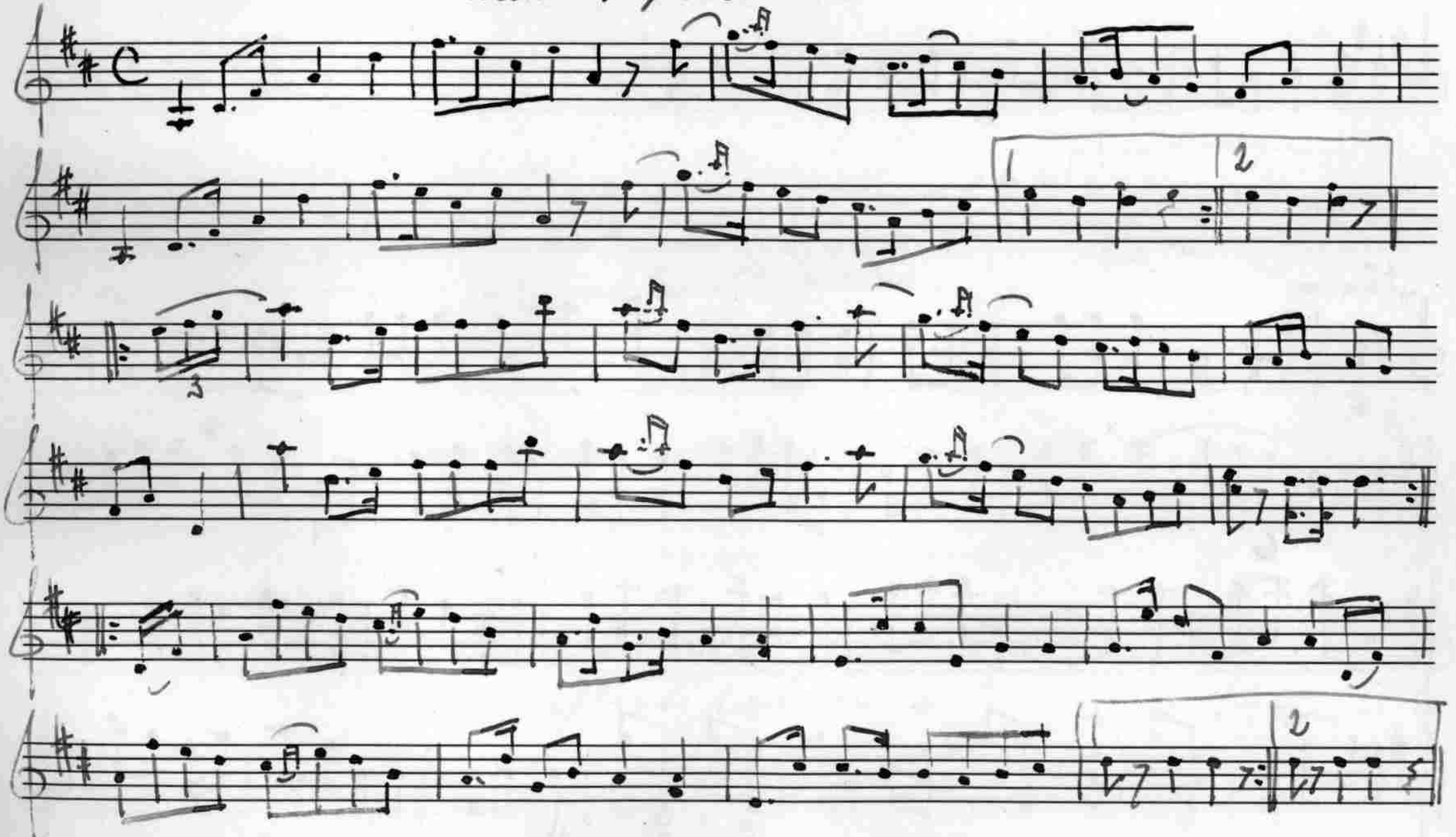

178 Marsch efter fadern

A-bas.

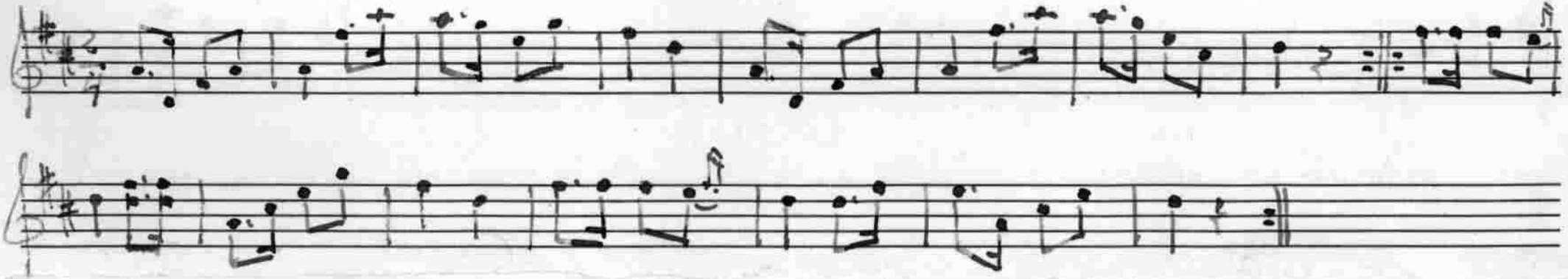

Låten gick under benämningen 'Hemmarsch'. Fadern hade den efter Glabon.

Jfr Svenska Låtar, Södermanland n:r 180.

179 a Marsch
efter Pelle i kornboda

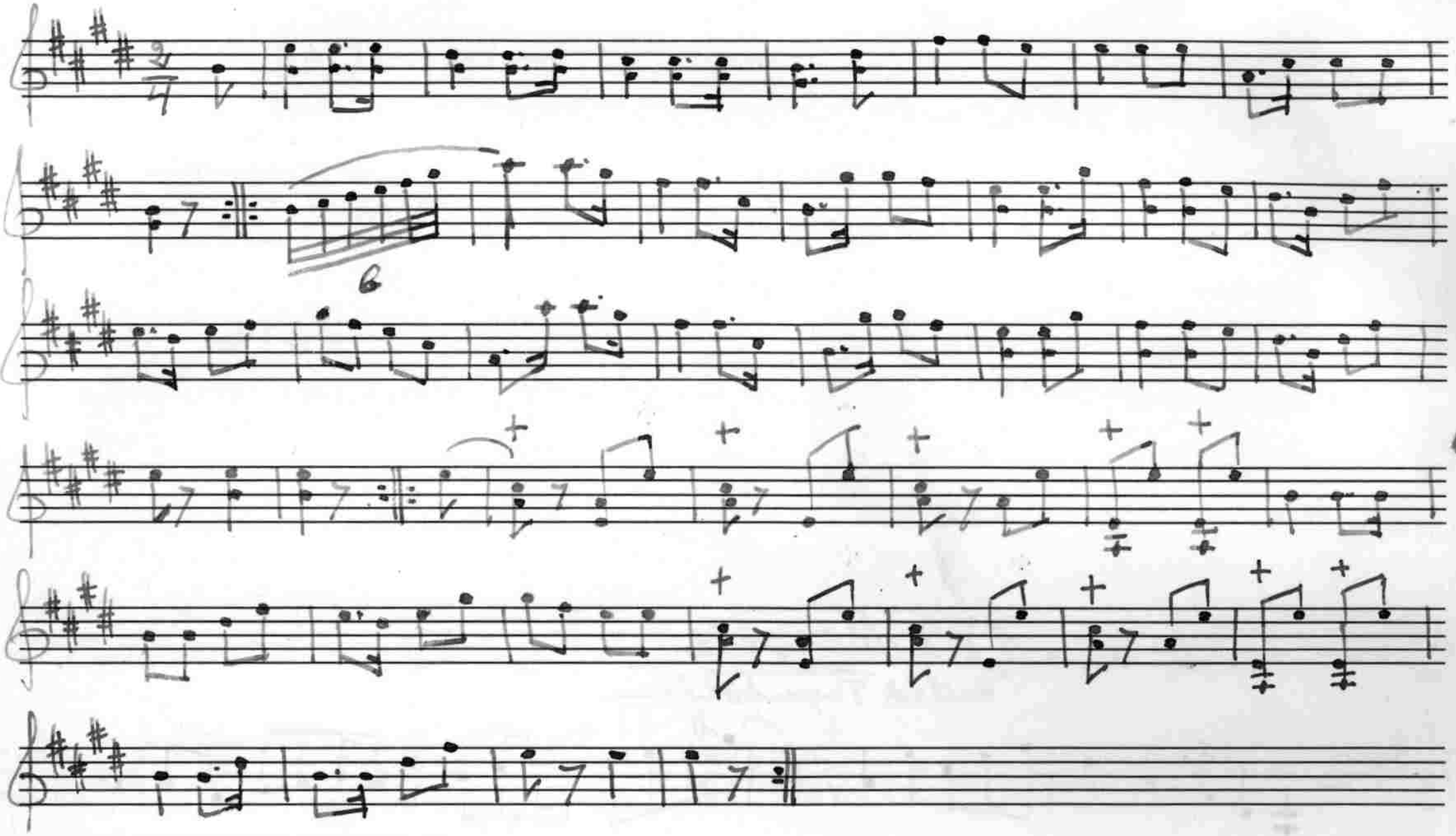

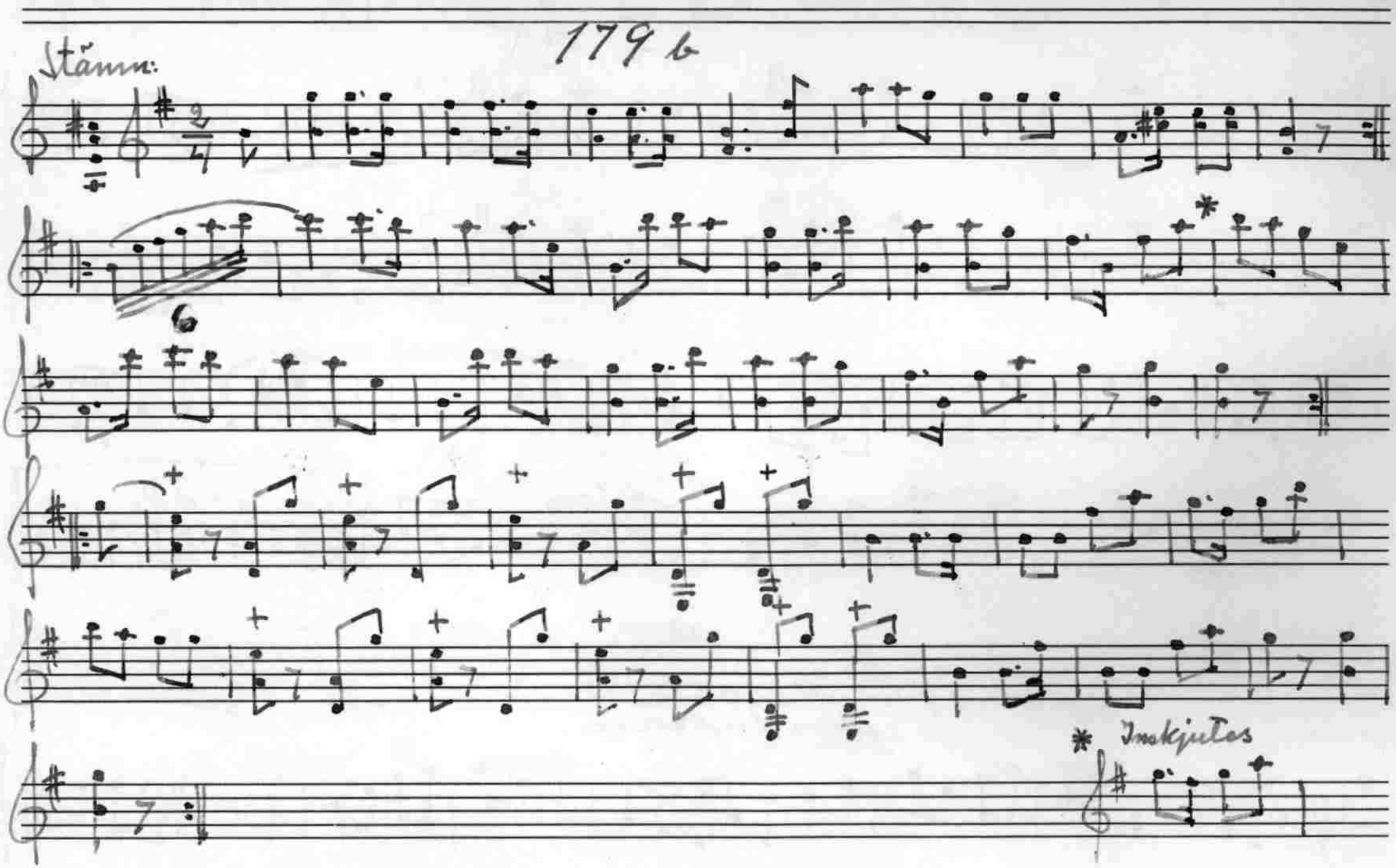
1796
Stämm:
6
* Inskjutes

180 Polska

efter Glabon

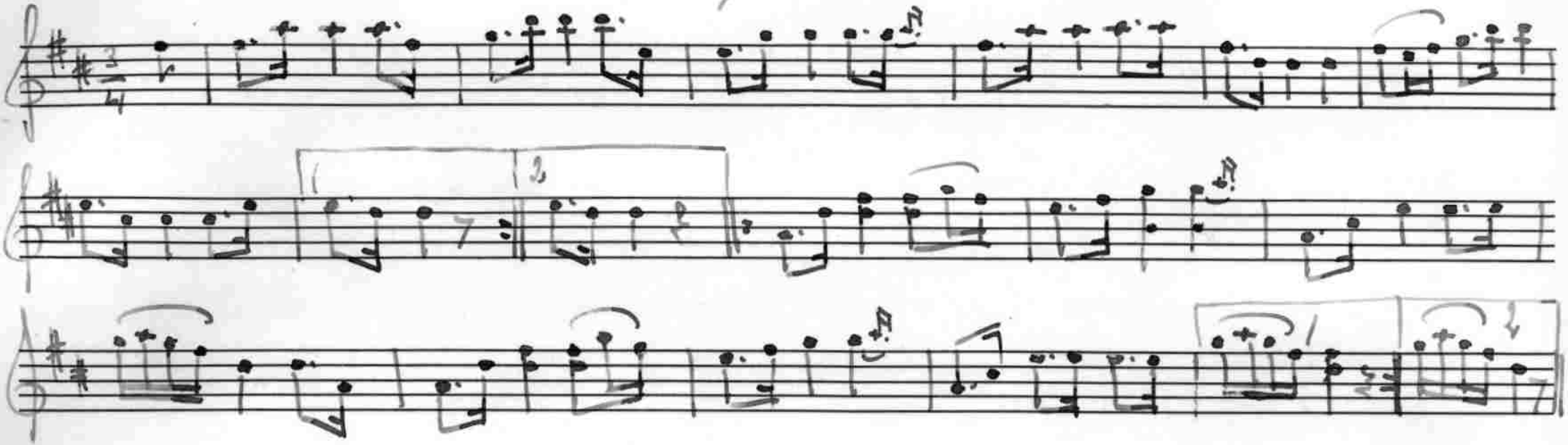

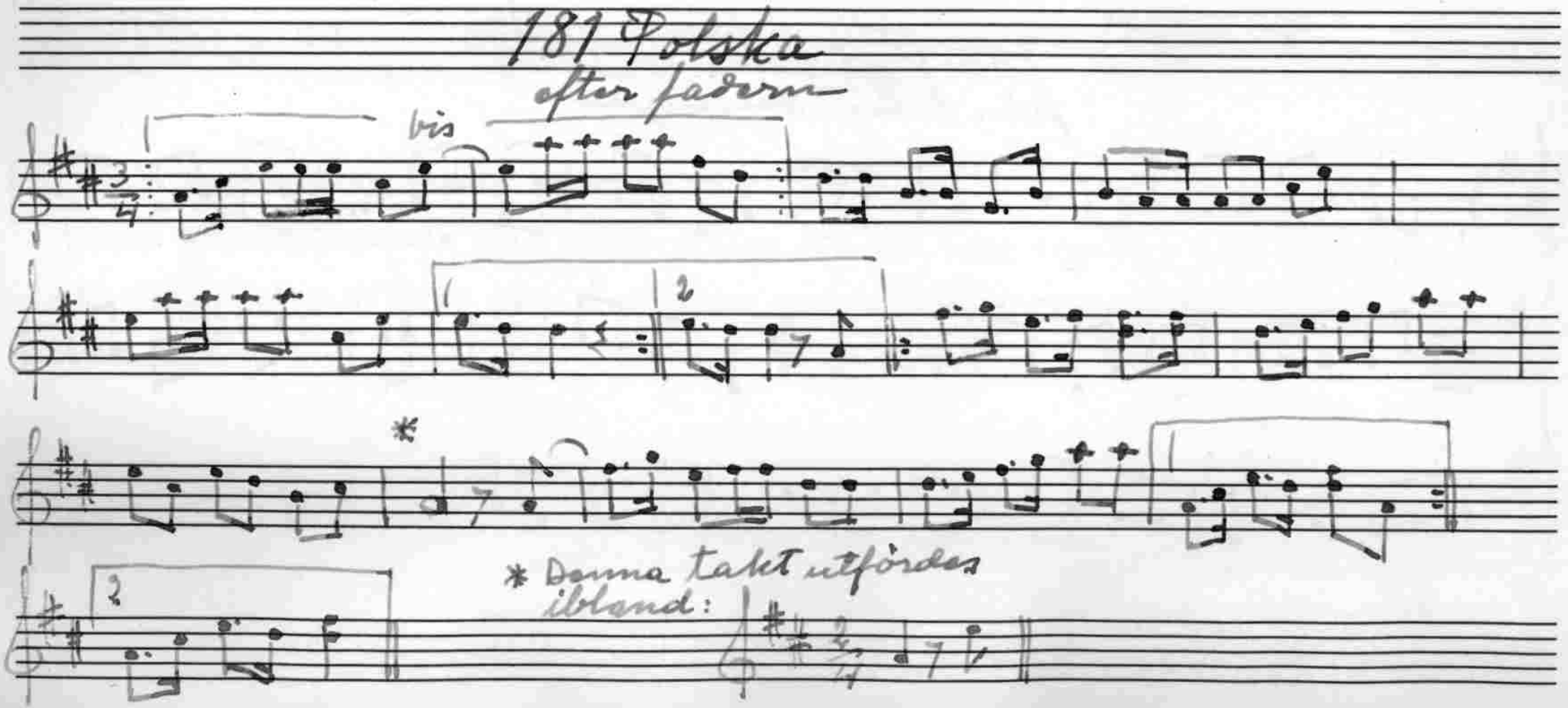

Låten kallades 'Nyffens polska'.

189 Vals
efter Glabon

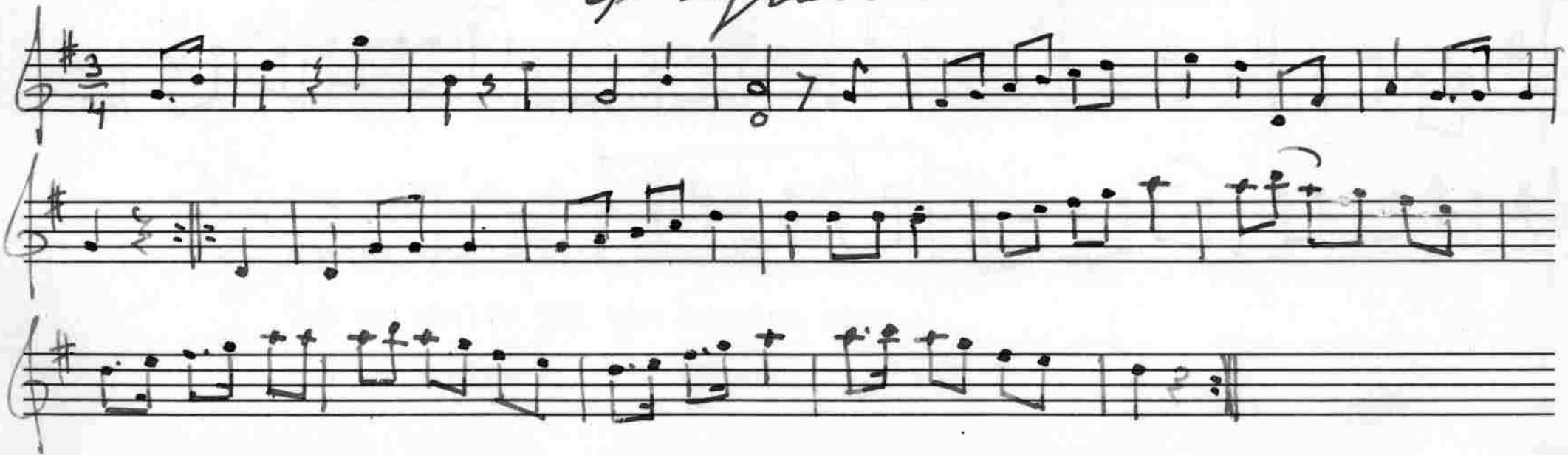

När den äldre Glabon dog måste man lägga hans fiol i kistan, ty han hade hotat med att den aldrig skulle bli tyst om han ej fick den medsig i graven.

Robert Nordström

Lerbo

Kyrko-och skolvaktmästaren Robert Nordström i Lerbo är född I868 i Öster-Haninge och flyttade I89I till Lerbo. I Öster-Haninge funnos tvenne spelmän, Anders Bergström i Grindsvreten - död omkring I920, åttio år gammal-och en som kallades 'Sångaren'efter den gård, 'Fågelsången', han bebodde, och av dessa lärde sig Nordström spela fiol, sedan han först ägnat sig åt dragspelet. I Väster-Haninge bodde ävenledes tvenne spelmän; Edvard Vretman i Kängsta och Oskar Larsson i Sittersta.

Robert Nordström är sångare och medlem i en sångkör i Lerbo.

183 Vals
från Öster-Haninge

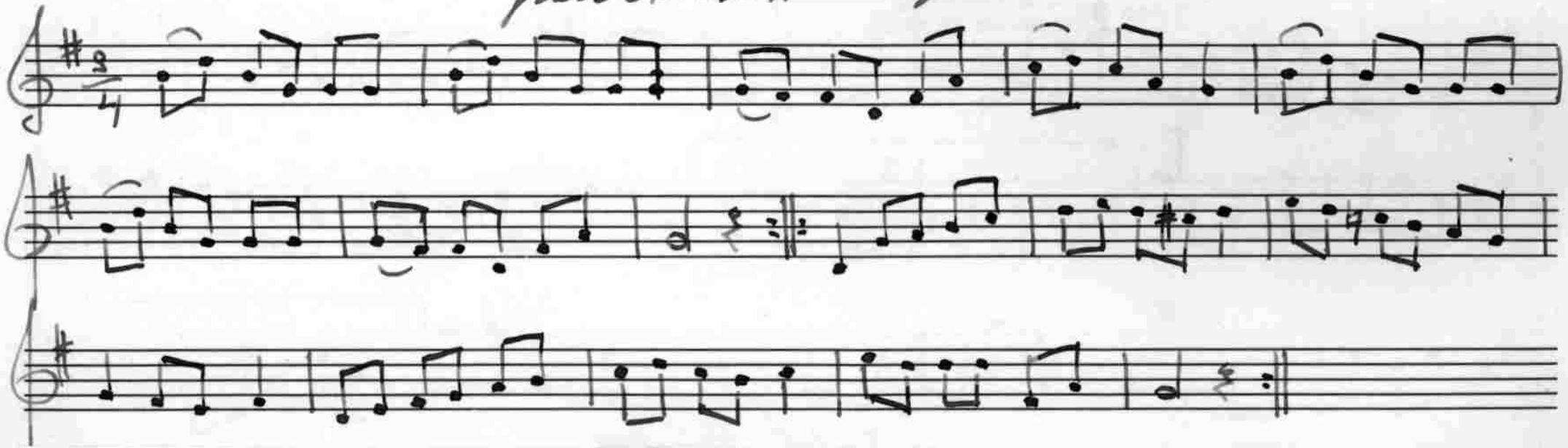

Nordström hade melodien efter sin moder, som sjöng den. Hon var född 1826.

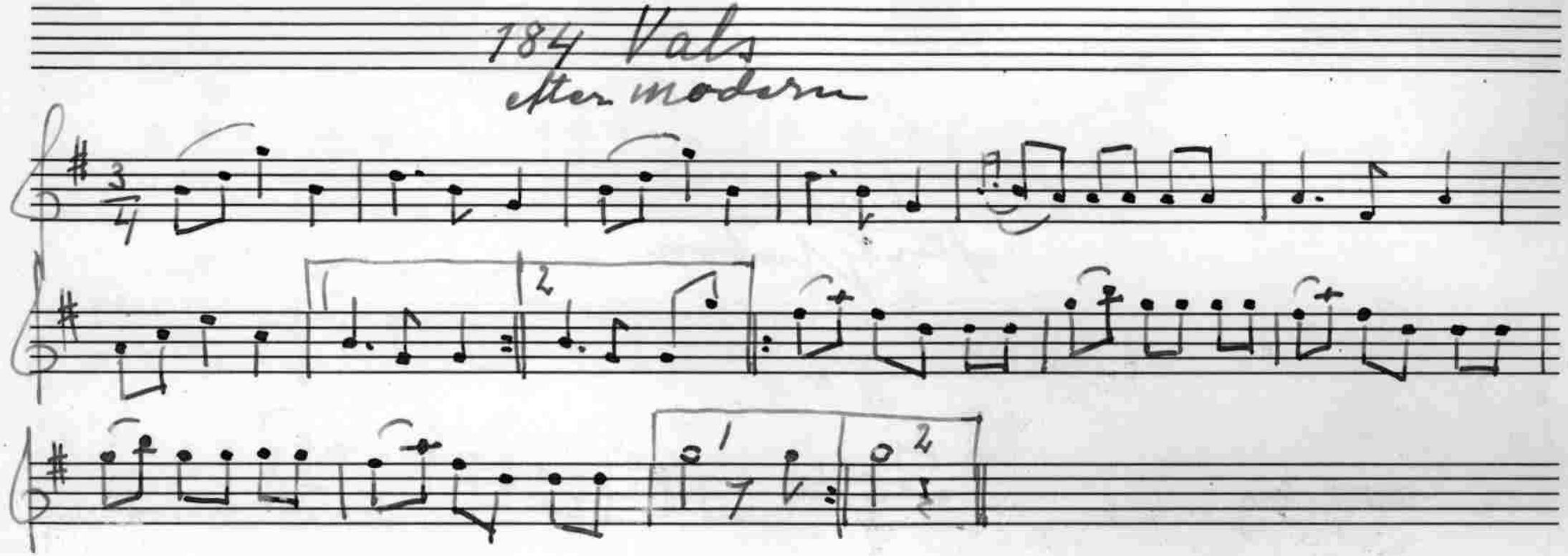
184 Vals
ette moderne
1
2
1
2

185 Polska

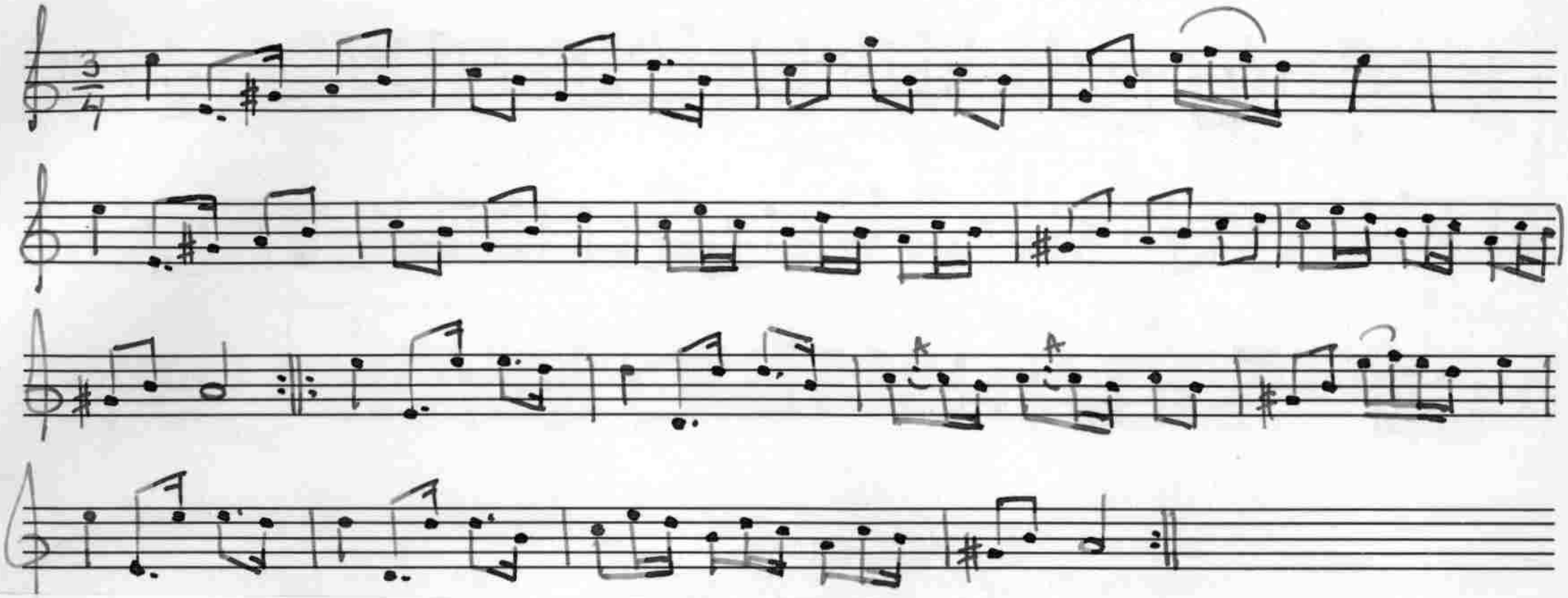

Låten kallades 'Anders Perssons mågpolska'.

Anders Persson ställde till stora gillen dit han bjöd traktens rika bondsöner för att skaffa sina döttrar män. Spelmannen brukade säga: "Anders Persson ställer opp sina mågar".

186 Polska

efter Anders Bergström

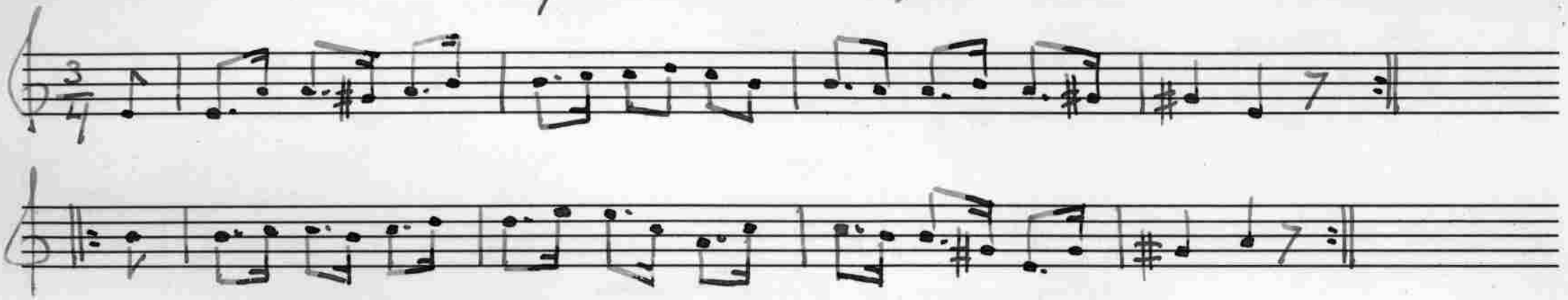

Text: "Om alla berg och backar vore ost och brö'
och alla sjöar vore bräńnvin,
och alla vackra flickor stodo i en ring
och jag finge gå och välja.

Jag valde väl en, jag valde väl två,
men en skulle bli den rätta.
Och en skulle bli min utvalda vän,
och en skulle få mitt hjärta."

187 Stekl åt

från Öster-Haninge. (and. Bergström)

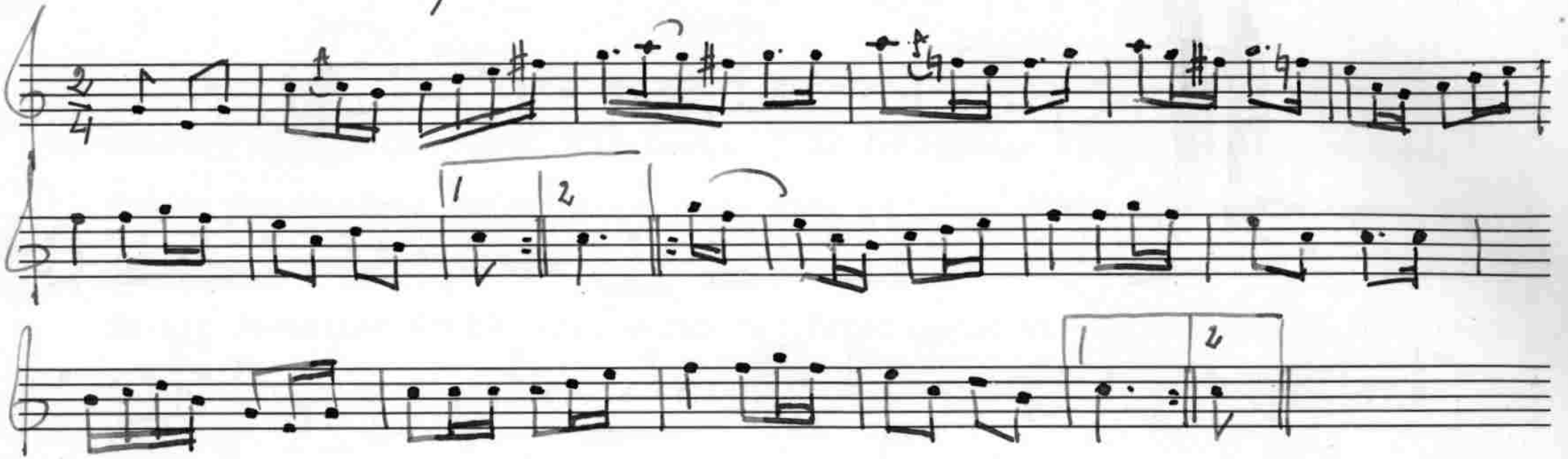

188 Marsch

Ster Bergström

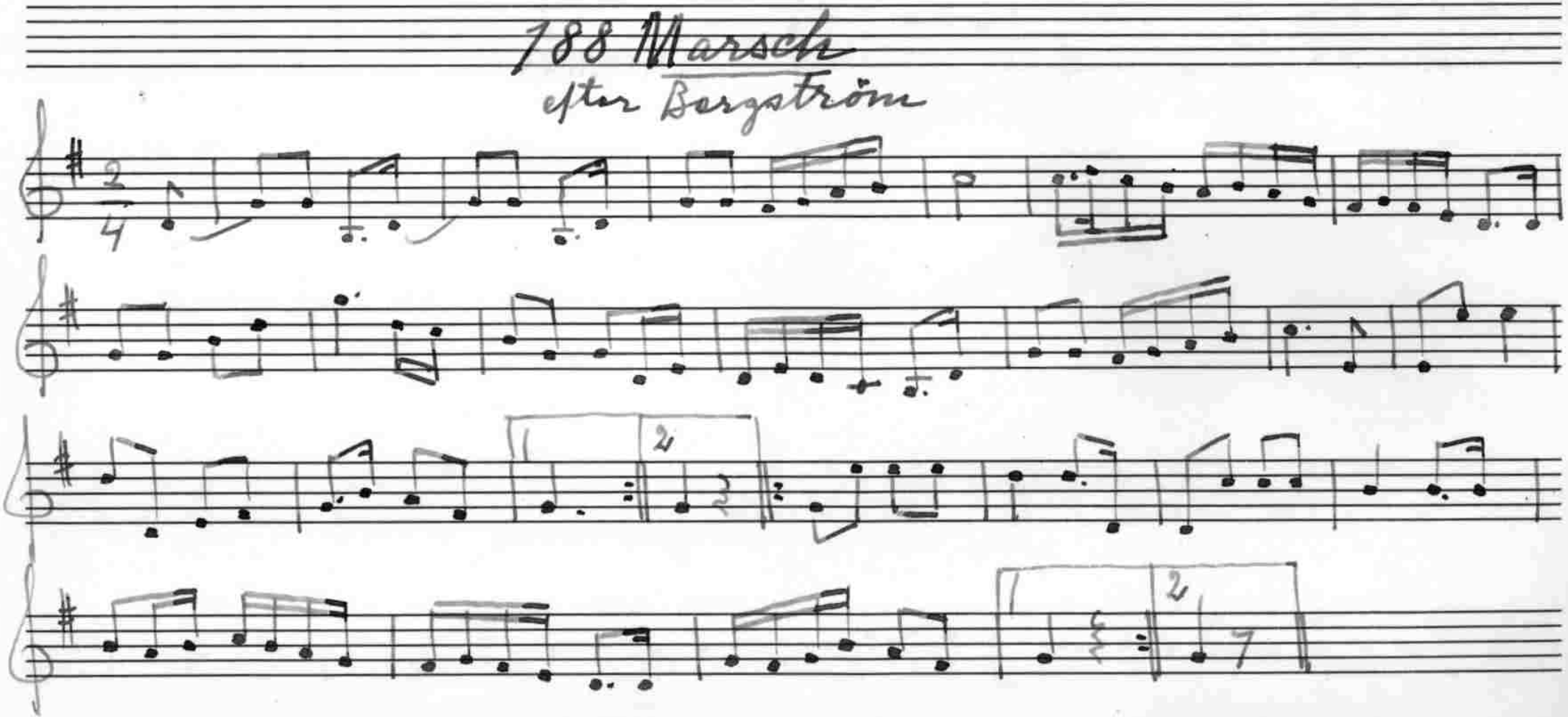

189 Vals

efter Edvard Vratman

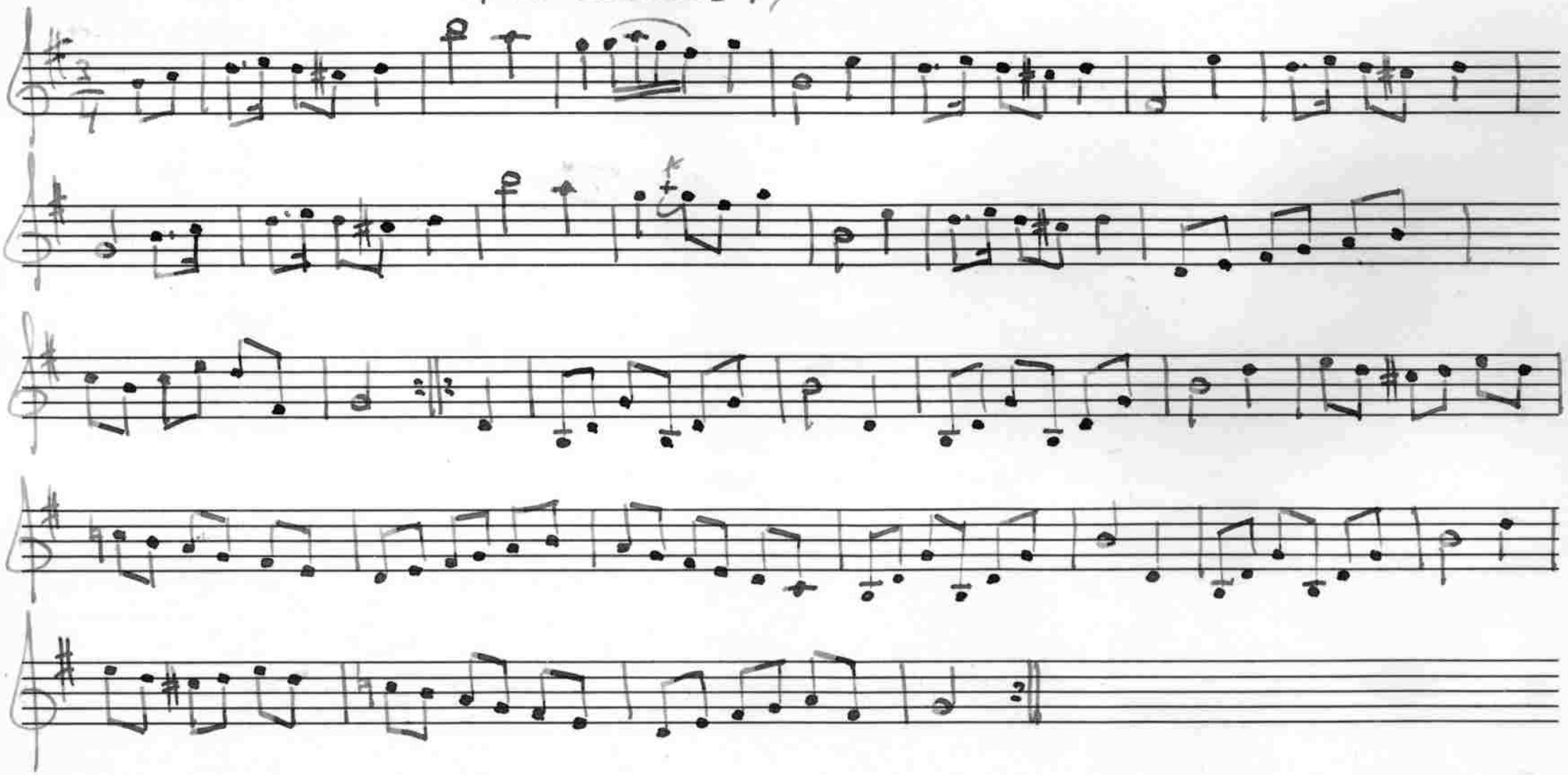

190 Polska

efter Bergström

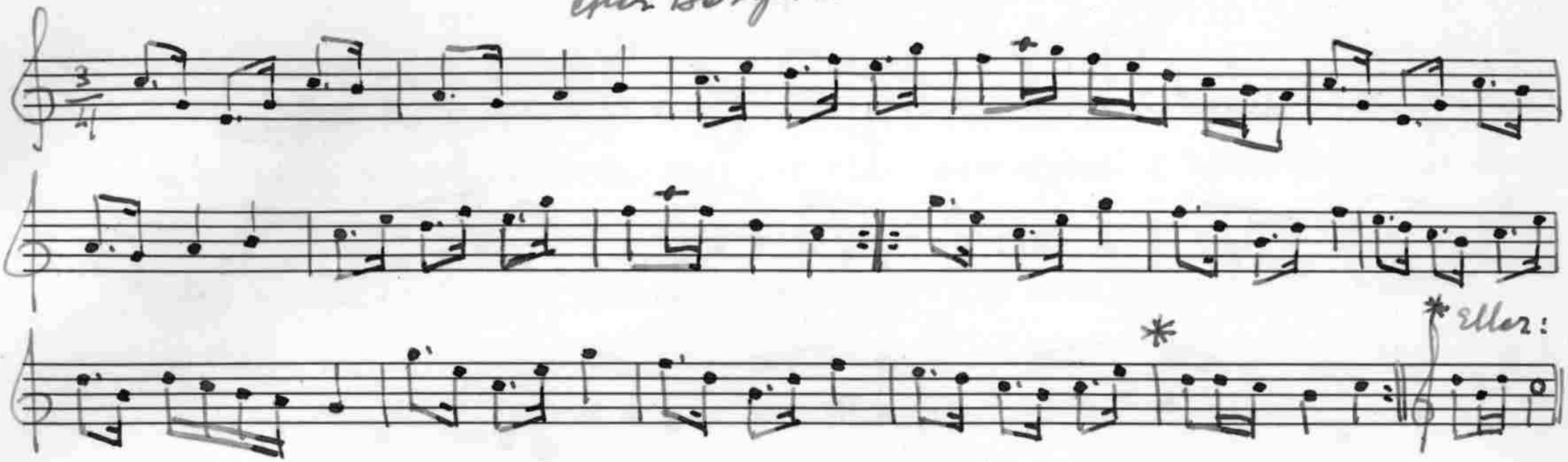

Text: "Opp gubbar och dansa, Käringen puttra och svor"

Melodien är en variant av den s.k.'Rovpolskan', varav olika versioner förekomma i flera landskap. Jfr t.ex. Fredin, Gotlandstoner n:r 321, Bagge, 73 polskor och högtidsstycken från Gottland n:r 9, 76 Polskor från Östergötland n:r 51, Svenska Låtar, Dalarna, h. III n:r 886, Småland n:r 86, 127 och 199, m. fl.

191 Vals

efter Bergström

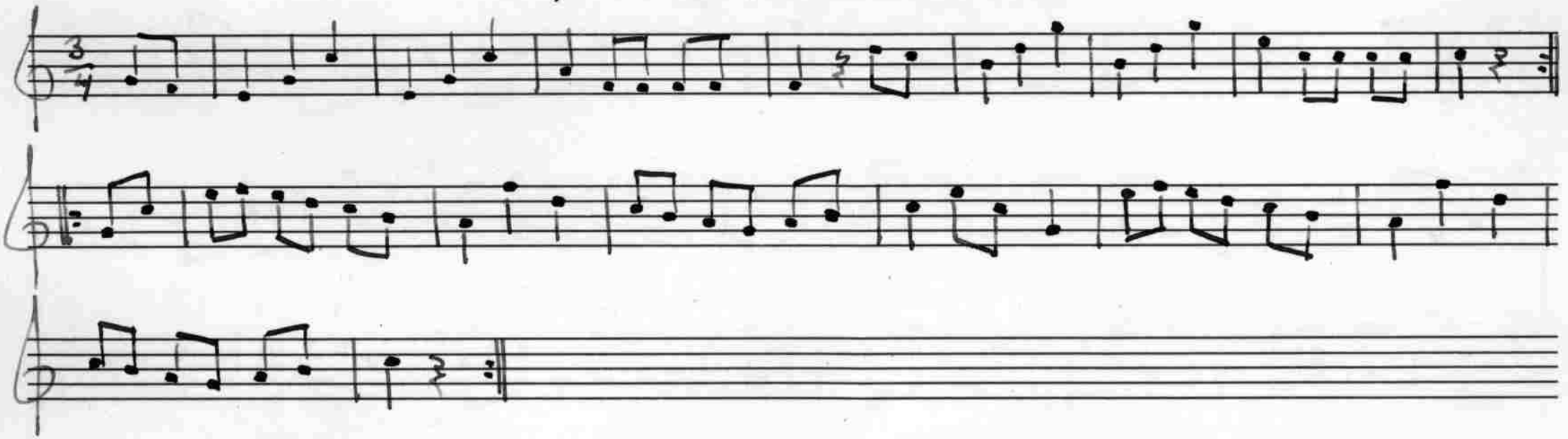

Text: "Kalle lessen, Kalle lessen, varför linkar du så?

Dä inte undligt, dä inte undligt, jag har ont i en tå".

199 Visa

"Om ungersven" efter modern

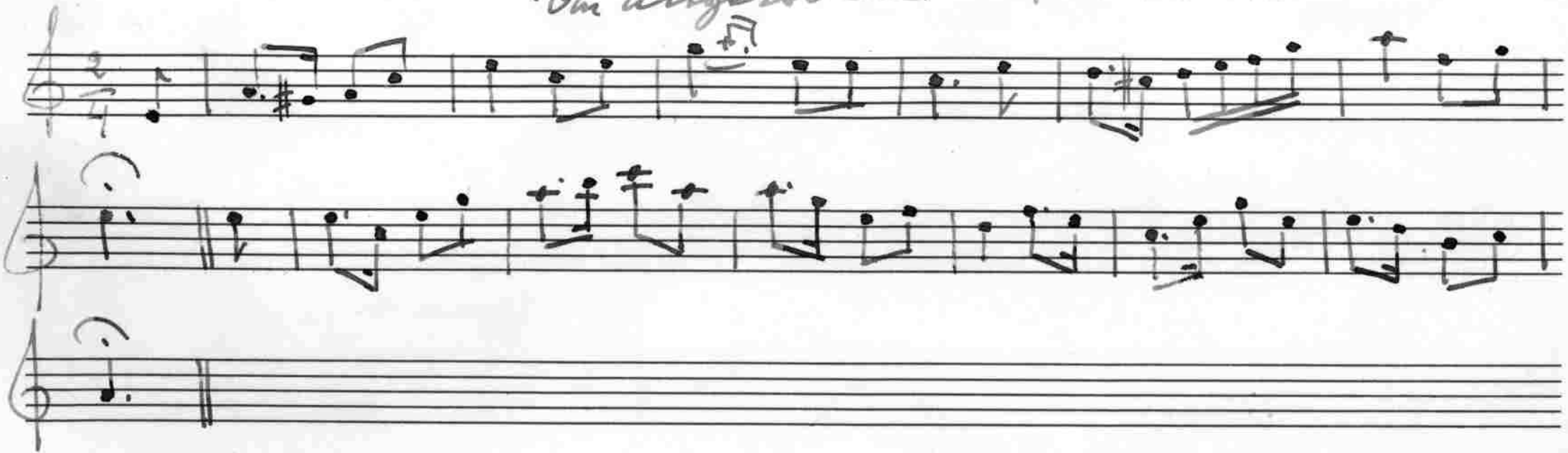

193 Marsch
efter Bergström

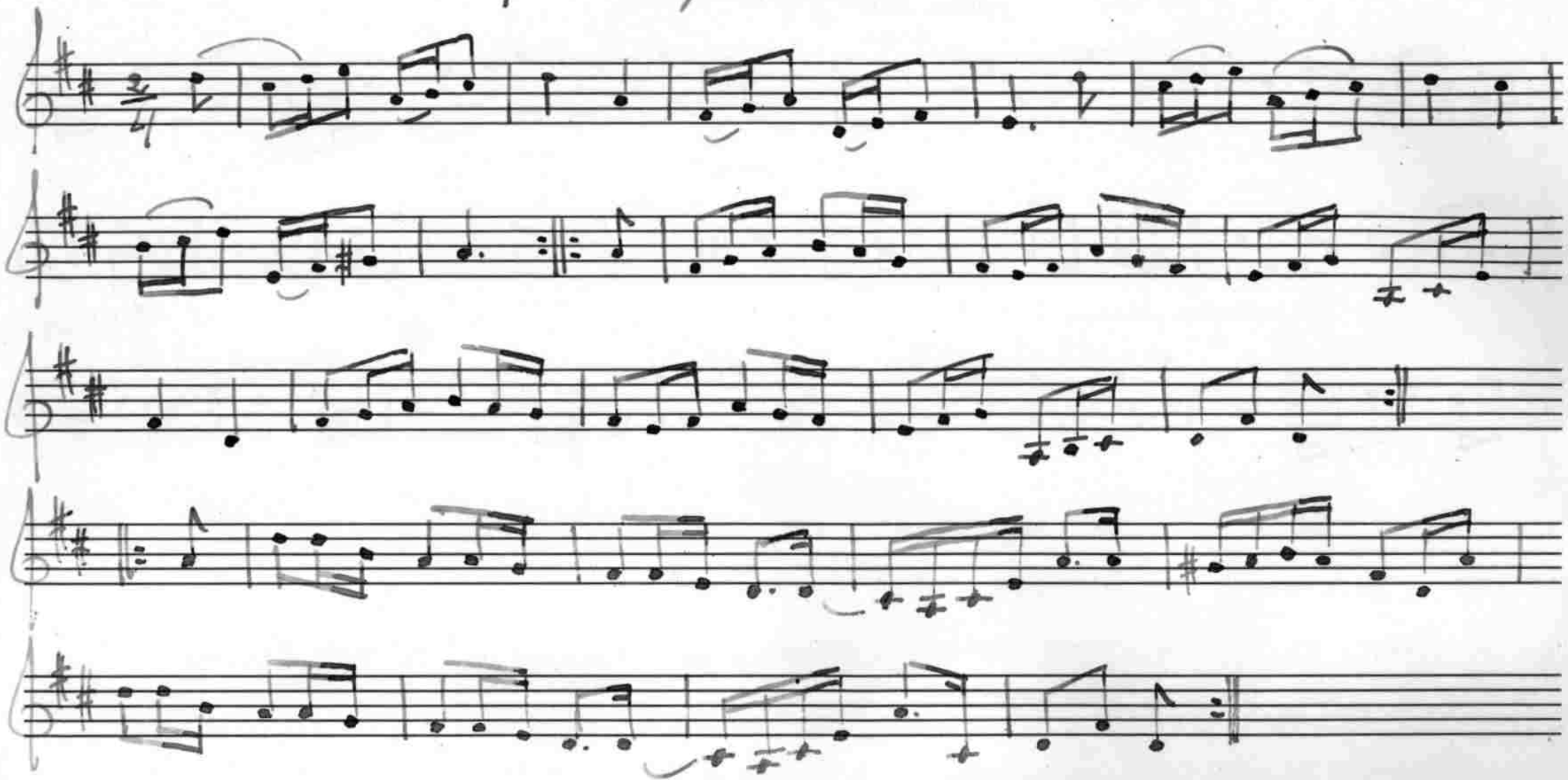

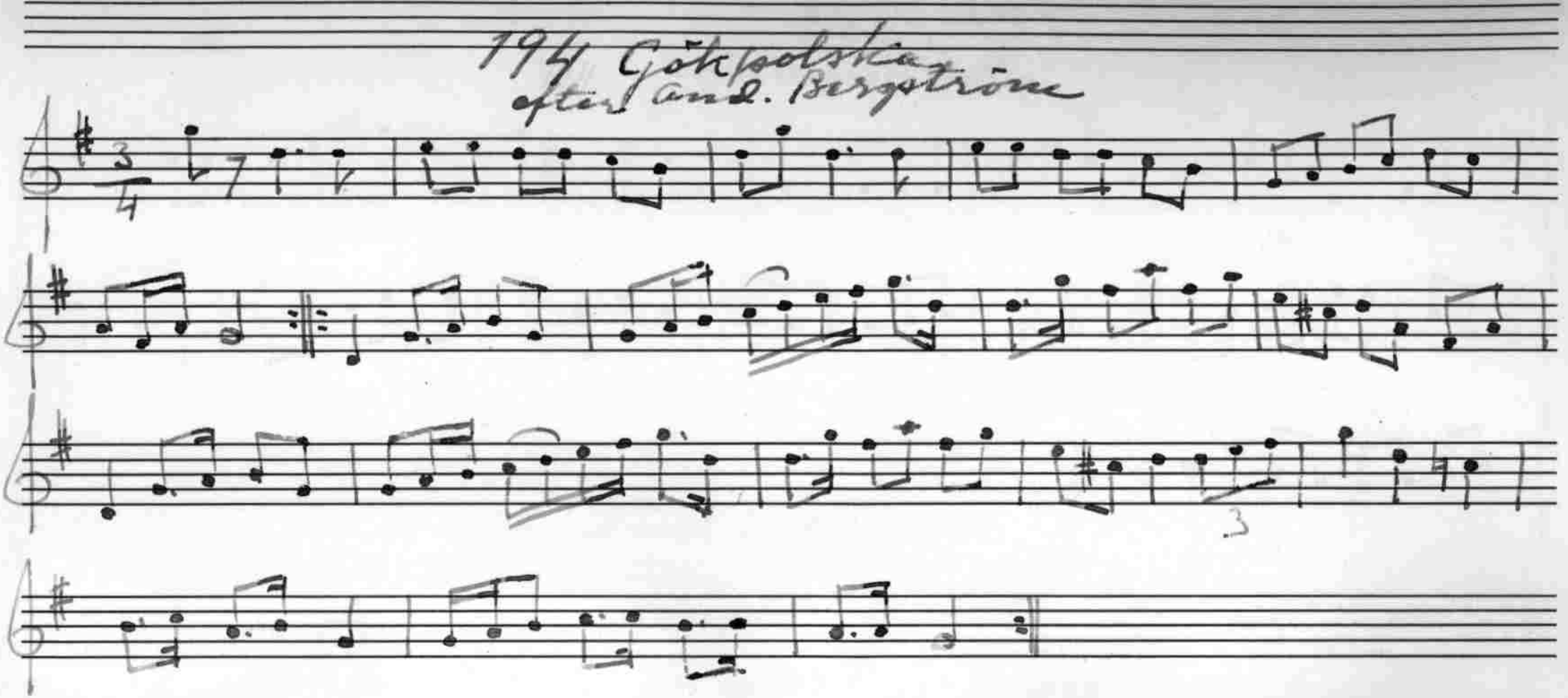

Gökpolskor ha uppteckнats i de flesta landskap.

Jfr Svenska Låtar (Södm.) n:r 188, Hälsingland och Gästrikland, h. IIn:r 707 och 712 m.fl.

samt Bagge, 75 Polskor från Uppland och Södermanland n:r 2.

Klas August Gustafsson

Kristineberg, Öja, Flen.

Gustafsson har själv lärt sig spela fiol och har sina melodier efter trenne nu avlidna, bröder, Fredrik, Karl och Algot Gustafsson. I Stora Malm, där Gustafsson är född 1856, fanns i hans ungdom en gammal spelman, skräddaren Dahlgren, vilken ansågs som tämligen framstående och hade en stor repertoar av polskor.

Gustafsson har förr anlitats som bröllopsspelman.

195 Gånglåt

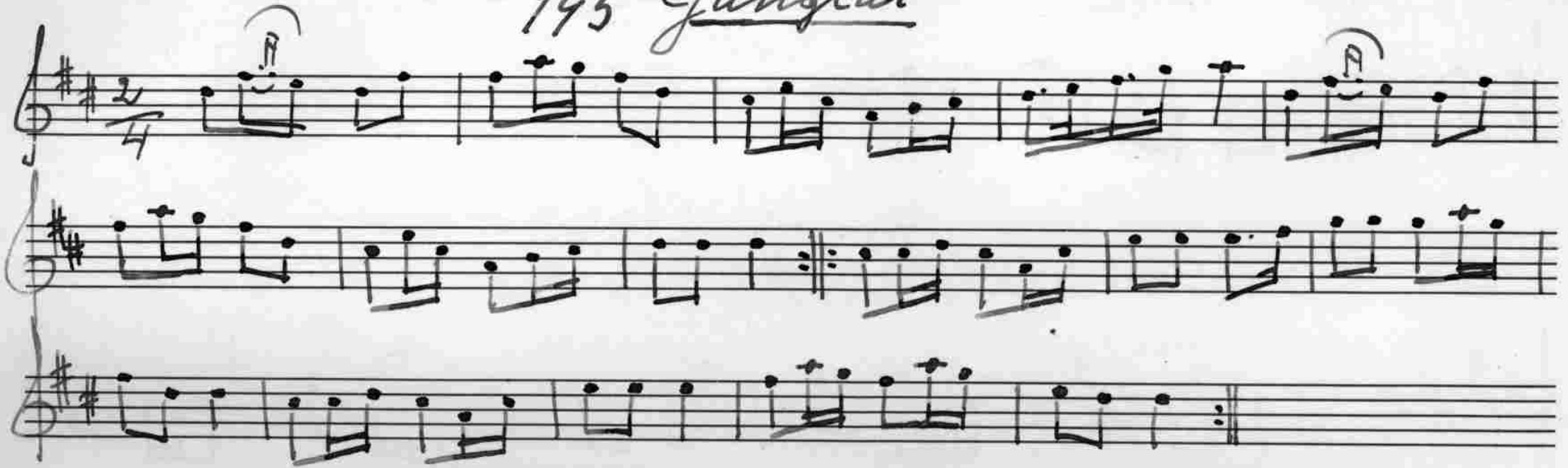

196 Polska

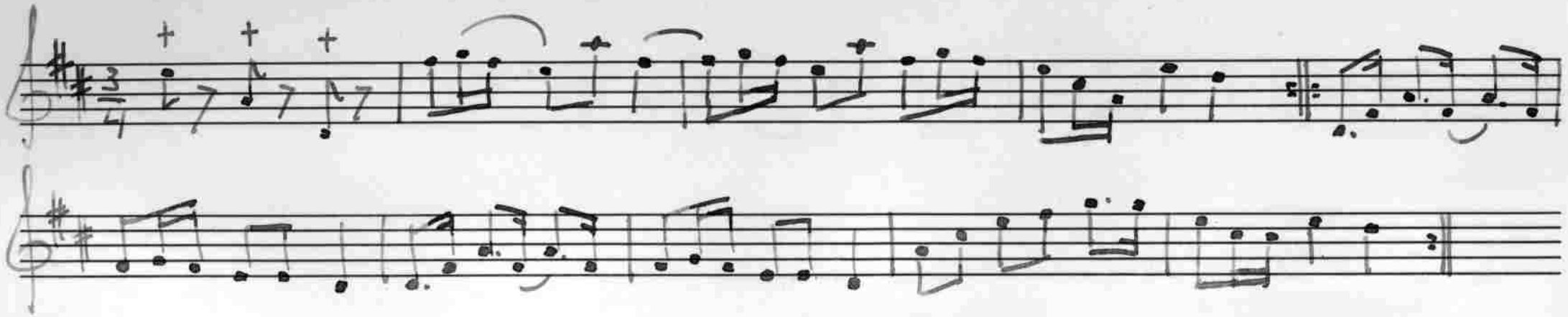

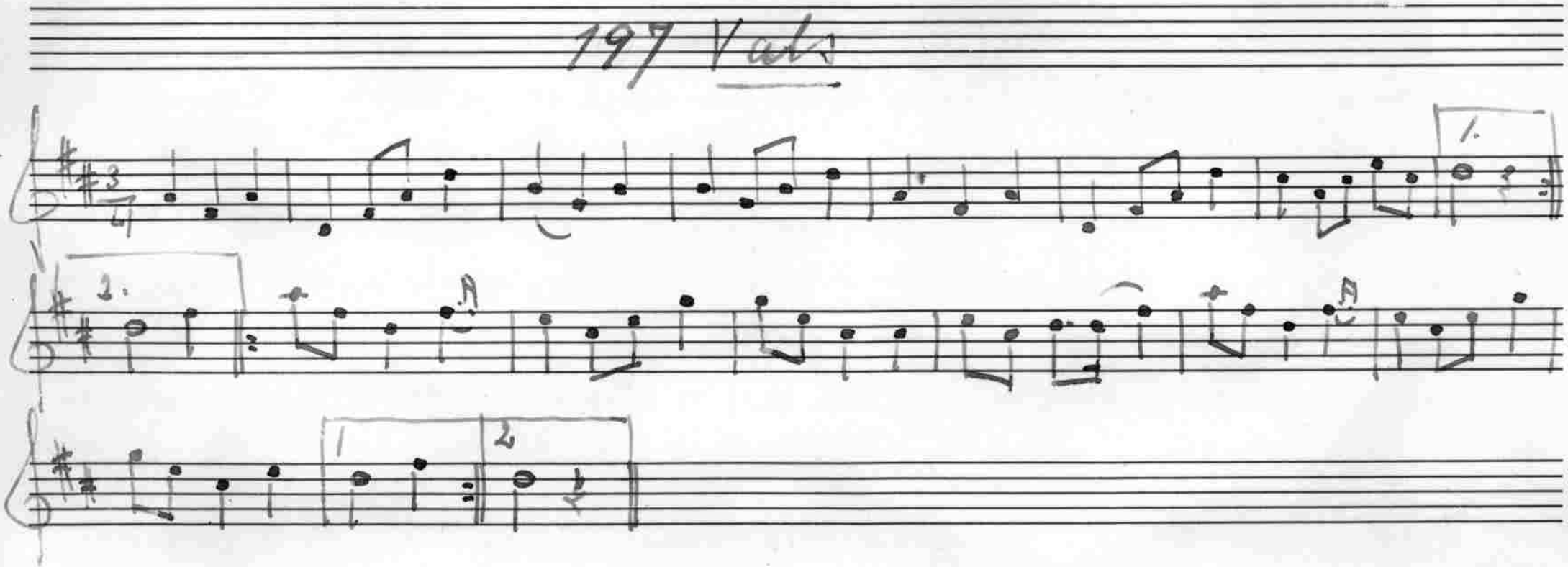
197 Valse
1.
2.
1
2

198 Mazurka

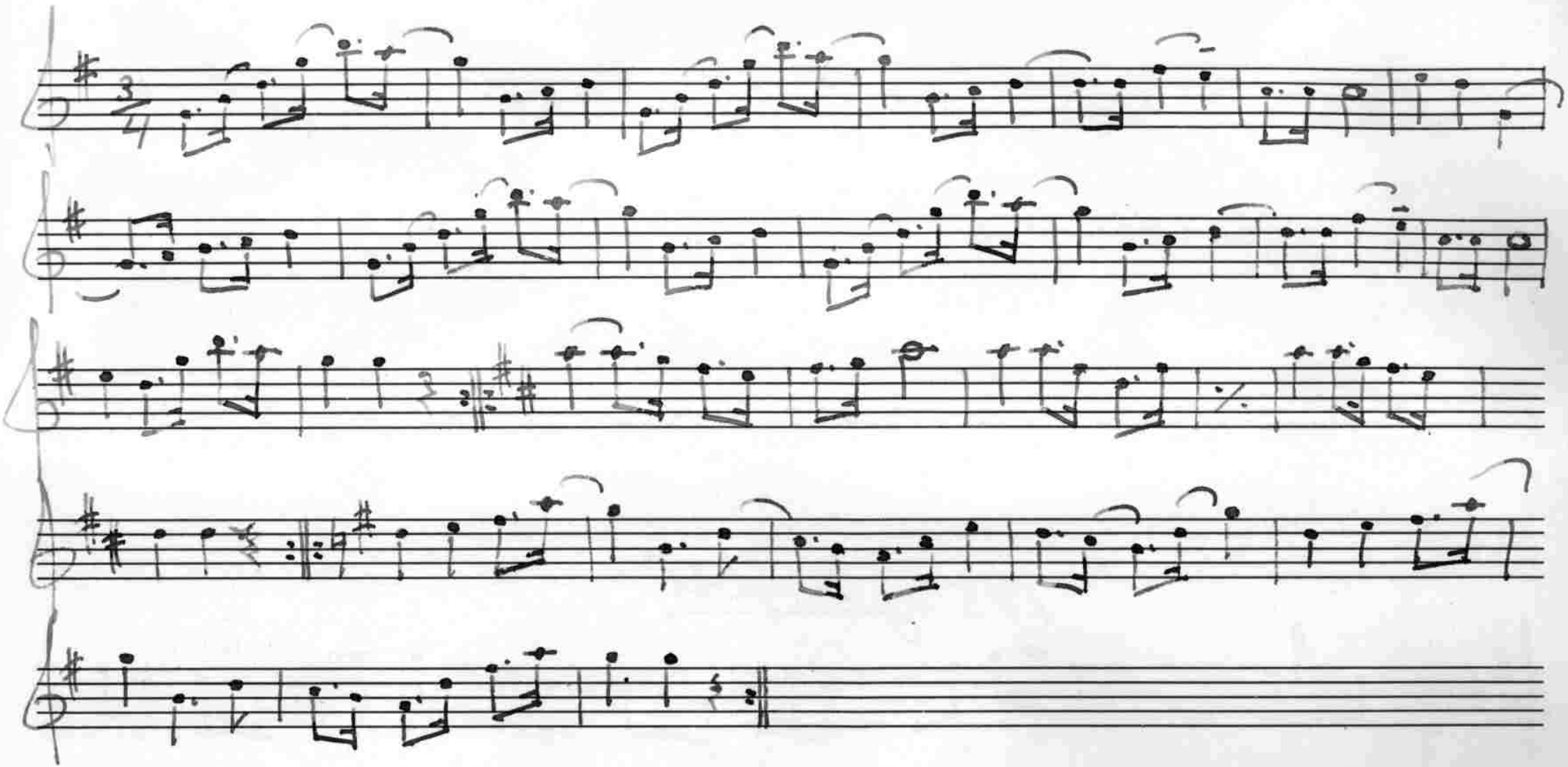
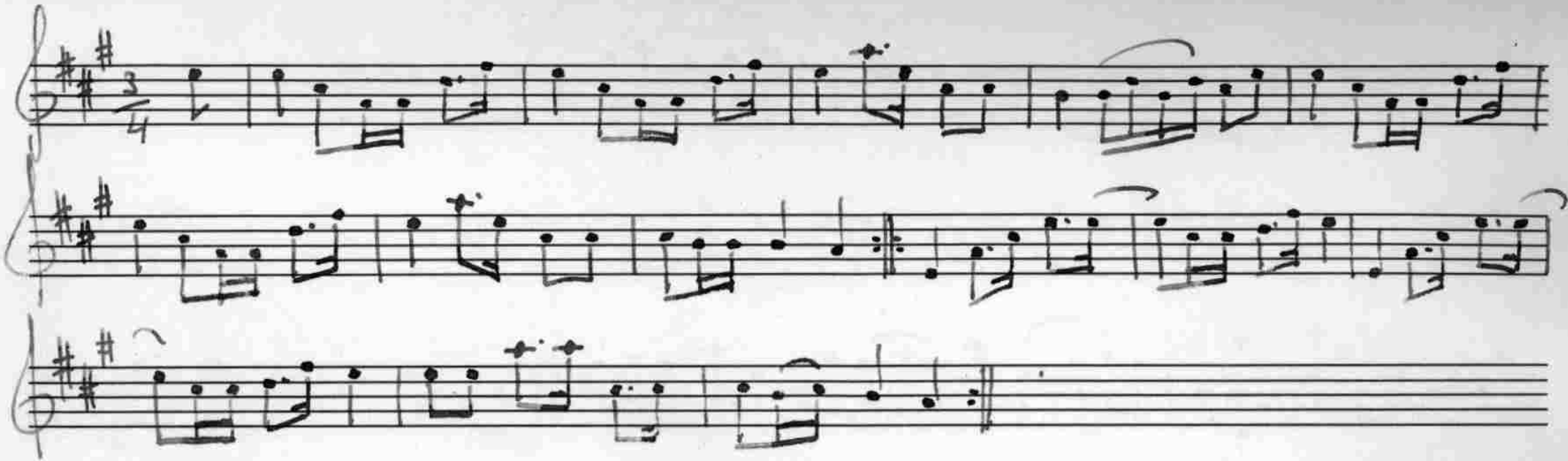
199 Polska